

Пролетарская по своему содержанию, национальная по форме,— такова та общечеловеческая культура, к которой идет социализм. Пролетарская культура не отменяет национальной, а дает ей содержание. И наоборот, национальная культура не отменяет пролетарской культуры, а дает ей форму.

СТАЛИН.

Фоныс 50 ур.

КУЛЬТУРА

№ 5

СУЗӨДӨҮ!

ЛЫД ДӨҮ!

1931-өд во вылө

КУЛЬТУРА КЫПӨДАН УЖӨН ВЕКӨДЛАН
ЖУРНАЛ

■ „КУЛЬТУРА ФРОНТ“ ■

ЛЕЗОНЫ ВКП(б) ОБКОМЛОН КУЛЬПРОЦ, ОБОНО ДА
ОБПРОФСОВЕТ

Петө быд төлысын, өтчыд

„КУЛЬТУРА ФРОНТ“ төдмөдө
өнија кадын культура кыпө-
дан ужын сулалан могјасөн;
сетө индөдјас да отсөгјас
местајас вылын јөз кост југ-
дөдчан уж нуөдые-јаслы; туж-
дөдө кыз сувтөдны југдөдчан
уж вөрлезанінјасын.

„КУЛЬТУРА ФРОНТ“ сетө ги-
жөдјас партија пөвсын өлөм
да југдөдчан уж нуөдөмјас
куза, вескөдлө партпросве-
щеньнөдн да теорија велө-
дөмөн.

„КУЛЬТУРА ФРОНТ“ төдмөдө
школајас вөзын өнија кадса
сулалан могјасөн.

„КУЛЬТУРА ФРОНТ“ сеталө
воча висталөмјас местајас-
вывса југдөдчан уж нуөдые-
јассањ јуалөмјас вылө.

„КУЛЬТУРА ФРОНТ“-ын востө-
ма торја јукдө „наука да
техника“

„КУЛЬТУРА ФРОНТ“ кыпөдө
национальнөј көмі культура
пролетариат нога пыщкөсөн.

СУЗӨДАН ДОНЫС:

1 төлые кеклө	3 төлые кеклө	6 төлые кеклө	во кеклө
— 50 ур	1 ш. 50 ур	3 шајт	6 шајт

РЕДАКЦИЈАЛӨН АДРЕС:

Сыктывкар. Вародвые, 38, редакция
„КУЛЬТУРА ФРОНТ“

КУЛЬТУРА ФРОНТ

ЛЕЗОНЫ
ВКП (б), ОБКОМЛОН
КУЛЬТПРОП ОБОНО
ДА ОБПРОФСОВЕТ

Г.П.Б ка-обяз. экз.
Лдбр 1931 год
Акт № 2-1594

Пролетарскөй Октябрьса револютси- жалы XIII во	3
Б	
ВКП (б) ОК да ОКК өтүвја пленум- лөн итогјас	5
Л	
И. И. Оботуроя.—Мыјла колө вежны Молодтсөвскөй алфавт латин алфа- вит выlö	8
А	
Г. Старстов.—Выл комі алфавит лөбөдөм куза	16
Д	
Илья Вас.—Өнја комі шрифт пыд- фит интернациональнөй	18
Н	
И. В.—Абу-ө тајө национальнөй кул- тура падмөдөм	19
И	
Паршуков.—Комі областувса сов- партшкола реорганизујтөм	23
Р	
Рес.—Маркс да Ленин политех- низм јылыс	23
У	
Лыдыены-гигны кужтөмјасөс да омөліна кужыөјасөс 1930-31 во велөдан план	26
Ж	
Кумач.—Лөз костын аңтирелігіоз- нөй уж нуөм	30
С	
Механизация излектрофикация лө- сзаготовк на сезон 1930-31 г.	33
З	
Нуөдам олөмө ВКП (б) да ОКК өтүвја пленумлыс решеннө- јасө	35
А	
Сенуков.—Кино да радио вөрлөзанін- јасө	39

Расцвет национальных по форме и социалистических по содержанию культур в условиях диктатуры пролетариата в одной стране, для слияния их в одну общую социалистическую (и по форме и по содержанию) культуру, с одним общим языком, когда пролетариат победит во всем мире и социализм войдет в быт, —

— В ЭТОМ ИМЕННО И СОСТОИТ ДИАЛЕКТИЧНОСТЬ ЛЕНИНСКОЙ ПОСТАНОВКИ ВОПРОСА О НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЕ.

СТАЛИН.

Редакцiяөн прiмiттöм
гiжöдяс бор оз ыстыөөы

Пролетарскöй Октябрса револютсiялы

XIII во

XIII во сайн роч муывса пролетариат, ужалыг крестанакöд jтчöмөн, грöмитс буржуазiядс да лöсöдс асгыс фiктатура. XIII во сайн муыв пролетариат пырис мiрöвöй пролетарскöй револютсiя гыö.

Власт бөгтöмгаң буржујас, белогвардејечјас да мукöд сiкас свора долiсны: „Сöвет власт угö һедел мыгти, тöлыг мыгти“. Сроксö кутiсны сөдтавны војасөн. Тыри XIII-öд во, сöвет власт ез-на вегiг вөрзыв угöм могыг, луныг-лунö јонмö, вынгалö да чуксалö ставмуывса пролетариатöс да став ужалыг војтырöс мiрöвöй револютсiяö.

Сöвет Сојуз гражданскöй војна пыр, хожајство восстанöвтöм пыр бөгтiс сөтсiализм стрöитны, кутчiгiс овмöссö ставнас реконструктирујтны. Ми пырам-һин сөтсiализм кадö.

XIII воён Сöвет Сојузын емөг зев гырыг догтижеһнöјас. Тајö војаснас ми воглалiм сещöм гырыга, мыј öнiја кадса öти воыс матыгмö важ 100 во дiнö. Ми кутiм кольöм, корыг странаыг пöрны металлiческöй, автомобилнöй да тракторнöй странаö. Ми стрöитам да возö кутам стрöитны Магнитогорскöй металлургiческöйкод заводјас, кодi öтнас кутас сетны 2 мил. да жын тонна чугуна, öти домнаыслөн суткiнас производильтыг лоас 1200 тонна чугуна. Сещöм заводсö ми кутам стрöитны һе öтикöс, ми стрöитам-һин Ростовын визму ужалан машинајас вöчан завод, Сталинградын трактор вöчан да мукöд. Овмöс кыпöдан вiтвога план серти мiжанлы колö стрöитны 61 гырыг завод, кодјас кутасны сулавны 10 миллиард да 200 мил. шайт, а важөн сарскöй Рогейаад став промышленностыг вöли сулалö 3 миллиард шайт.

Луныг-лун кыпалö колхозјас да совхозјас. Тајö гырыг догтижеһнöјасгыс партијалөн петö выль полiтика, кулакјасöс, кызи классöс, бырöдан полiтика. Сöвет властлөн һаһа районјасын колхозникјас пöрисны збыльвöлö прочнöй опораö. Вежгö СССР-лөн економiческöй чужöмбаныс, крепмöны сөтсiализм нога формајасыс.

Промышленностлөн да мувиц ужалöмлөн сөдöмыс да јонмöмыс леzö-һин мiжан партијалы пуктыны талунја мөгөн культура кыпöдан уж, збылыг нуöдны культурнöй револютсiя. Öнiја кадын культурнöй револютсiя нуöдöмын меd гырыг мөгјасыс лöоны: бырöдны пемыдлун, пуктыны быг велöдан уж 8-10 арöса чельадöс да став велöдöмсö политехникурујтны.

Кадрјас лөгöдöм—быдлунја боевöй мөг!

XIII воён јонмис, вынгаліс коммунист партија: XIII воён партијалы лоіс нуодны аслас пыщкөсын зев гырыг тышјас. Уна сикаса мелкобуржуазнөј теченьнөјас „шугавывган“ либө вегкыдвывган зыртлагисны вомөнавны ВКП(б) К-лыг вегкыд лөнинскөј тувітсө. 1917 воган вегкыдвыв сетчыг коммунистјас, Каменев да Зиновьев вегкөдлөмөн, көсјисны пролетарскөј револутсијасө сувтөдны буржуазно-демократическөј револутсијаө. Партијалы быд гырыгжык поворотјас дырји ковмис нуөдлыны тыш. 1918 воын „шугавывса коммунистјас“ Бухарин вегкөдлөмөн, міча револутсионнөј кывјасөн, фразајасөн чуксалисны револутсијасө падмөдөмө; 1920-21 воын—„робочөј оппозиција“; 1920 воын профсоюзјас куза дискуссияган, троткистјаслөн быдгама сикас помкаөн да формаөн партија віч вылө четчалөмыс ез дугдыв 1927 воө. 1927 воө партија троткистјасөс қикөз жугөдис-пагвартис. 1927 воө троткизмыд шыбитис асгыс револутсионнөј пагкөмсө да петкөдис ердө асгыс меншевиетскөј чужөмсө. Партија қикөзвыв мынтөдчис наыг. Öни Тротскөј буржујаслыг кокпыдөссө нулө. Троткизмыг мынтөдчөмөн партија јонмис, кыпөдис асгыс теоретическөј уровеньсө.

Öни партијалөн лоіс нуөдны чорыд тыш вегкыдвывса оппортунистјаскөд. Налыг кулатскөј мөвпјассө лоіс петкөдөма ердө, разоблачитөма. Вегкыдвывса оппортунизм партијаын колө медга ыжыд опасностөн.

Партија öни пыдди оз пукты кыввылын көсјыгөмјас вылө, партија корө асгыс генеральнөј вітсө збылвылө нуөдны олөмө.

Партија XIII воён кыкыг-нын нуөдис генеральнөј чістка, 1923-1929 војасын. Чістканас партија мынтөдчис став ковтөм војтыргыс, став кулатскөј элементјасгыс, бюрократјасыг да мукөд туйтөм да ковтөм јөзыг. Робочөј класс да ужалыг крептана партијаөс төдөны, сылыг индөдјассө пыдди пуктөны да олөмө пөртөны. Робочөј класс кык пөраө-нын сетлис партијалы лөнинскөј призывјас, öни партијаса шленјас пыщкын 49%-ыс станок бердын ужалыг робочөјјас.

Партија јонмө, вынгалө, партија кужөмөн нуөдө Ленинлыг индөм вітсө. Мед олас да јонмас большевиетскөј партија да сылөн вожд—Сталин!

Мед олас Октябр!.. Мед ыпнитас ставмывывса пролетарскөј револутсија!

ВКП(б) ОК да ОКК өтүвја пленумлөн ітогјас

Өтүвја пленум муніс кѳајствен-нѳј во помазѳѳм бѳрын да торја выл квартал заводітчѳм воын. Пленум-лѳн лоіс ітожітны колѳмвога уж-лыг ітогјас да індыны тујјас овмѳс течны выл торја кварталын, 1931 воын. Код сурѳ кѳајственнѳј воыс-лыг заводітчѳмсѳ јанвар 1-ѳд лун-нас кѳсјѳны вѳлі донјавны кызі ко-лан 29/30 вога прорывјас бырѳдан (воѳн) кварталѳн. Тащѳм донјалѳ-мыд оппортуністическѳј. Торја квар-тал (октѳбр-ѳекабр) квартал аспас планѳн, торја заседанњѳн, лоѳ быд-са во-жѳ, сѳмын абу 12 тѳлыг, а кујім тѳлыг. Пленум тајѳ індіс да шуіс квартал нуѳдны удар-нѳја торја-њін вѳрлезан ужын.

Коланвога ітогјасыг пленум меда јона сувтліс вѳркылѳдѳм ітог-јасѳ. Пленум адзіс — мольѳн да первоначалнѳј кылѳдчѳм муніс по-ѳана, сѳмын транзітѳн кылѳдчѳмын тыдовтчіс уна ѳелучкјас; партјініј організатсіја ассыс выманњѳсѳ лічѳ-діс, ез куж сетны колана отпор ку-лакјаслы, уналаын тыдовтчіс веккыд-вывлањ кежѳм (удораса „Комілес“, правленњѳн ужалыгјаслѳн); куштѳ-ма організујтѳма ужалан вын, кѳні ужалыгыс оз ков, сені зев уна, кѳні колѳ, сені абу, лібѳ зев унаѳн ужнас веккѳдлыгјасыс, мукѳдлаын 10-ѳн да быдсѳн сетѳны асгама індѳдјас, ѳта мѳдыслыг вежлалѳны, ужалыг вој-тырыд оз тѳдны: куштѳм „началнік-лыг“ індѳдсѳ олѳмѳ пѳртны. Тајѳ кык урокеыс пленумлѳн лоіс вѳчны вывод: оз поѳ терпітны тащѳм лока ужалѳм. Кылѳдчан ужлыг ставсѳ артыштѳм, ітожітѳм бѳрын став мы-

жа војтырсѳ мыждыны кызі колѳ, да мѳд во кезлѳ кылѳдчан ужсѳ збы-лыг боевѳја пуктыны, бура органи-зујтны ужалыг јѳзлыг вын.

Вѳрлезан программа 1930/31 во вылѳ, 29/30 во вылын сертѳ, содтѳма 105%, ковмас лезны 6165 сурс кубо-метр вѳр. Тајѳ лыдпас гѳгѳр кутас мунны партјіјалыг гењералнѳј віѳ олѳмѳ пѳртѳм, Војвыв крај да Комі областувса коммуніст-јас партјіјалыг гењералнѳј віѳсѳ олѳмѳ пѳртѳны тајѳ лыдпасјас гѳгѳрыс. Мыјјас ко-лѳны, медем вѳрлезан программа пѳртны олѳмѳ? Оѳі-кѳ, бура котыр-тны ужалан вын. Пуктыны мѳгѳн— содтѳдѳн тыртны 315 кубометра нор-ма. Збылыг паскѳдны ударнѳја уж-лѳм, ужавны зікѳѳ ударнѳја, паскѳд-ны сотсіалістическѳј ордіысѳм. Уж-авныс богтчыны зіла, коммуністјаслы да комсомолецјаслы нырщікавын, асланыс бура ужалан прімерјасѳн ужас лептыны ентузіазм. Мѳд-кѳ, вѳрлезан ужсѳ механізірујтны. 30 тракторсѳ Комілеслыг ужѳдны суткі чѳжыс, медем најѳ программасѳ ас-гыныс вермісны тыртны. Колхознік-јаслыг да ужалыг војтырлыг вѳвјас-сѳ вужѳдны јіа да балочнѳј тујјас вылѳ. Којмѳд-кѳ, нуѳдны чорыд тыш кулакјаскѳд. Најѳ кѳѳ-і капіталістич-ескѳј элементјас — васѳ мед кігтѳны сотсіалістическѳј мельніча кѳлѳс а вылѳ. Ыстыны најѳѳс лѳк ѳельанка-јасѳ да сетны вѳчны да кыскыны ыжыд норма. Тазі најѳкѳд колѳ тыш-касны, а ѳе кыв вылын. Ылѳд-кѳ, нуѳдны чорыд тыш партјіја пыщкѳс-са кулатскѳј агентјаскѳд, веккыд-ывса оппортуністјаскѳд. Вітѳд-кѳ,

лучкіа пуктыны вöрын ужалыг вој-тырöс төварөн да прöдуктајасөн снабжајтан уж.

Төварөн да прöдуктајасөн снабжајтан уж таво лоас бара-на эескыд-жык коланвога дорыг. Эескыдыслөн помкаыс со кушöм: реконструктсия кадга трудноотјасыс петöны СССР быдмöмган, јонмöмган, трудноотјас пышкас-нын ем агнысö бырöданыс. Кымын воқö кутам мунны промыш-ленност паскöдöмын, сöмын регы-дөн вермам трудноотјассö бырöдны. Трудноотјасыс öнија кадын содисны. Помкаыс содöмыслөн: öтi-кö, рынок вылын лоис уна лышнöј гöм. Лышнöј гöм вöснаыс крестана виқму продукт-јаслыг донсö кутисны содтыны. Öнi најö корöны пунт выј вылö 10 шај-тöз; мöд-кö, логкöј промышленност эффектсö вермас сетны сöмын јанвар төлыгын; којмöд-кö, воис срок мын-тыны ужјöз заграңчасалы, колан војасын ужөн нöблöм төварјасыг, 250 мил. шајт зарнiөн. Совет прави-тельство ескөн вермас кокныфика мынтыны тајö ужјöзсö зарнi запасыг, сöмын зарнi запасыд колö оборона вын кыпöдны да мукöд екас видчi-тöм случајјас кeжлö. Сiјөн-öд i колö заграңчаö төвар петкöдöмтö öдчöд-ны, медга војдöр öдчöдны заграң-чаö вөр да һаң петкöдöм ковмас, сiң-нын суэдытöмторјас пöвсöыд ве-öг нуны мануфактура да сакар, һeфтэ заграңчаö петкöдны мијанлы öнi лöö ещажык-нын. Öд, промыш-ленностыд мијан содö, колхозјас да совхозјас мујас вылын ужалöны трак-торјас, һeфтэыд öнi колö-нын аслы-ным, заграңчаö важ мында вузавны огö-нын вермö. Сiјөн—вöрын ужалыг војтырöс снабжајтан уж пöрö бојевöј мөгö.

Таво ковмас пуктыны снабжајтан ужтö зев лучкіа. Нiöтi төвар чiр оз ков ковтöм iнö сетны лотны. Став төвар лотајтыгјассö колö суфiтны

растратчiкјасöс моз-жö. Торја бура колö пуктыны кооператсiјалы ужсö, сетчö колö iндыны медга бур вој-тырсö. Кооператсiјалы снабжајтан ужын основа вылö колö бөгтны производственнöј прiнтсiп—ужалан вöрын, сетан государстволы контрактатсiја пыр выј, јöv, кукаң-јас, шабди—ем теd төвар (кулакјаслы кынзi), он ужав, он отсаг государ-стволы—абу теныд һекушöм төвар.

Оз ков колны бокö насельеннö ордса лышнöј гöм чукöртан уж, тајö бојевöј ужсö. Гöм чукöртны позö уна ногөн; срок кeжлö вог да асобжа-зательство чукöртны, стракöвöј взнос-јас чукöртны, кооперативјасö пaј, зајом разöдны, кредитнöјјасö ужјöз бергöдны, сберкассајасö чукöртны да с. в. Торја чорыда колö кучкыны кулакјаслы. Нiнöм најöс жалiтны. Емöг војтыр, кулакјас вылö чуң пыр виқöдöны. Кулакјаслыг вот колö вöли перјыны октaбр 1-öд лун кeжлö, а уналаын-на абу перјöмаöг öнi кeжлö. Тащöма ужалöмыд кулакјас кивыв ужалöм, тащöм ужалыгјастö колö чорыда чiрыштны.

Пленумлөн лоис шуны, партiјнöј јачејкајас дај веöг рајкомјас кол-хозјасөн веэкöдлöм, колхозјас течан уж нуöдöмын лычöдчисны, леэны ку-тисны „самоток“ вылö. Торја лoка пуктöма көзaјствонас веэкöдлан уж. Пленум шуис колхозјаслыг көзaјство јонмöдöмö, бурмöдöмö колö чорыда кутчiгны, колö чорыда бөгтчыны колхозјас течны. Оз ков вунöдны, колхозјас,—сотсiалистiчeскöј овмöс, вежöны öтка овмöсјасын олыг крeз-таналыг чужöм бансö, завофiтчöны најöс пöртны сотсiалистiчeскöј ужа-лыгјасö. Колхозјас сöмын петкöдöны ужалыг крeстанаöс корыкока олö-мыг, кулатскöј кабалаувзыс. Сöмын колхозјас течöмөн ми матыöмам классјастöм обществоö, сöмын дорвыв коллективизатсiјаа рајонјасын ми вер-

мам бырöдны кулакјасöс, кызi клас-сöс. Колхозјас течöмын вескöдлан уж лiчöдöм — вескыдыв оппорту-низм.

Пленум ез кол бокö культура кыпöдан уж. Пленумлөн лöс шуны: культура кыпöдан ужын XI партијнöй конферентсијасаң бурмöмыс абу-на. Öнöз-на партијнöй јачејкајас оз дон-јавны культура кыпöдан уж, öнöз-на колöма культура кыпöдан уж, вылö, кызi којмöд фронт вылö, виçöдöм, век-на абу гөгөрвоöмаöс: культура кыпöдан уж абу којмöд фронт, а вөрлеçöмкод-жö боевöй көчајствен-нöй мог. Сы куçта индылис-нын парти-јалөн XVI сјезд. Боевöй могөн пар-тија, комсомол да став ужалыс вој-тыр воçын сувтöны: всеобуч, поли-технизм да неграмотноçт бырöдöм. Тајö ужсö пакöдны ВКП(б) Обком-лөн бјуро октабр тöлысын шулис нуöдны боевöй месачык. Сöмын öнöз-на уж дiнас бура кутчiсöмыс оз тыдав. Кад-нын вөрçöдчыны тајö ужын öтi места вылын јуждысöмыс, кад-нын збылыс тајö ужөн пакöд-чыны.

Пленум ошкiс обкомса бјуролыс, натсиональнöй политика олсöмö пöртöм куçа, сентабр тöлысга шуöмсö. Пленум шуiс, март тöлысгаң обстано-вка вежоiс. Секи натсиональ-шови-нист-јас вöлисны меда ыжыд опасностөн, öд најö областсö торјöдöны вöли пролетариат руководствоулыс, öд најö çебисны областыс классöвöй тыш, öд најö пырисны натсиональ кышö. Најö öнi ердвилö петкöдöмаöс, на-кöд тышкасны областувса органи-затсија вооружитчöма. Кадыс вежоiс да аслас вежоöмөн натсиональнöй по-литика олсöмö пöртны мешајтчыны кыпöдiс великорусскöй шови-низм. Ко-дi, натсиональнöй кыв бырöдöмөн, став ужсö да велöдчöмсö комi кывыс роч кыв вылö вужöдöмөн, көсјö бырöдны посны натсиональностылыс öтксä пра-

васö, көсјö колны социализм стрöi-тöмыс бокö комi ужалысјасöс. Комi-öдчан уж падмöдöм, комi прессаöс игнорирүжтöм, лöд партијалыс натиональнöй культура интернатиональнöй культураö вужöдан политикасö мöдарö вежынтöм. Сијөн, натиональ шови-нист-јаскöд тыш лiчöдтөг, главнöй тышсö нуöдны натиональ политиканы медыжыд опасноçткöд — великодер-жавнöй шови-низмкöд.

Локтан 1931 воын да öнiја ок-табр-декабр кварталын областувса партијнöй организатсија воçын сувтö-ны зев гырыс да ответственнöй мог-јас. Организатсијалөн колö лоны зев јонөн, крепыдөн. Партијнöй органи-затсијаын колö лоны зев чорыд, көрткод, дiстсиплына. Партијнöй ор-ганизатсија таçöм гырыс могјаснад вермас справитчыны сöмын кык фронт вылын чорыда тышкасöмөн, торја чорыда главнöй опасноçткöд — вескыдывса оппортунизмкöд тышка-сöмөн. Öнiја кадын оз ков виçöдны партијеч ернi вылö, виçöдны колö уж вылас, кызi партијечыс партија-лыс генеральнöй виçсö олöмас пöртö. Пленум ошкiс обкомса бјуролыс вескыдывса оппортунист-јаскöд чо-рыда тышкасöмсö. Ошкiс Удораса рајкомыс секретаралöмыс Булышев јортöс, выговор сетöмөн, вештöм; ош-кiс Виçин рајонын Захаровс секретаралöмыс вештöм. Тајö јортјас уöисны паңикаö, повçисны сöкыдтор-јасыс, Булышев вегиг ужас кысгiс кулакјас бöжын. Вескыдывса оппор-тунизм партија пыçкöсын главнöй опасност, сыкöд тышкасöм век колö öдçöдны. Оз ков лiчöдны „шүга“-ывса оппортунист-јаскöд тышкасöм, најö, шөркодçема крестанаөн асланыс командүжтöмнас, отсалöны вескыдывса оппортунист-јаслы.

Чорыда кык фронт вылын тыш-касöмөн бостчамö Выл индустриальнöй Вöжывв течны!

МЫЛА КОЛО ВЕЖНЫ МОЛОДЦОВСКОЈ АЛФАВИТСО ЛАТИН АЛФАВИТ ВУЛО

S

„Культура фронт“ журнал мөд номерын печатайтөма ВКП(б) Коми Областувса Комитетлөн резолютсия националь вопрос куца. Резолюцияын национальа вопрос сувтөдөма Ленин шуөмјас серти да партијаса 16 ојезд индөдјас серти.

Нөшта партијалөн 10-өд ојезд Ленинөн гижөм резолюцияын шуи националь вопрос жылыг:

„Партијалөн мөгөн лоө отсавны ужалыг массајаслы һероч јөзлы вөтөдны центральној Россияос“.

Ленин шулис: сөмын пролетариат фактатура дырји вермасны јона кыптыны, пакавны, јонмыны националь культурајас.

Октябрса револютсия мездис партичан обкыд олөмыг, капиталист, помещик да кулак киподулыг уна горнија јөзөс. Котыртчисны автономия совет республикајас да областјас. Ленин шуөмјас серти партија нүдө орјавлытөг вескыд политика националь вопросын.

Коммунист партија вескөдлөмулын, комі ужалыг јөз 1921 воын котыртчисны Комі автономия областө. даскујим во комі ужалыг јөз, СССР-са робочөј класс нүдөдөмулын, дорөны вь олөм--социализм. даскујим воин комі ужалыг јөзлөн лои вөчөма унатор. Емөг гырыг достиженьнөјас.

ВКП(б) Комі Областувса Комитет аслас резолюцияын донјалис комі ужалыг јөзлыг ужсө социализм строитөм куца. Зев бура донјалис. Резолюцияын петкөдис буринјассө

комі ужалыг јөз олөмыг, сиз-жө-и омөлинјассө. Getis бур, колана индөдјас воөд ужавны, висталис, индис тујјас, кызи дорны пакадны комі националь культура, пролетариат нога пыщкөсөн.

ВКП(б) Областувса Комитет резолюция торја пунктын—оқмысөдын, вөчис зев ыжыд решеннө өтигор жылыг. Сени гижөма:

„Онија комі шыпасјассө (шрифтсө) ВКП(б) Комі Обком лыфдө националистическөјөн (вөчөма сөмын коміјаслы). Тајө дөскөдө националь культура течөм да техника база вөчөм (шрифт вөчөм, набор механизирутөм). ВКП(б) Обкомлө ч бјуро лыфдө јона коланаөн латинизирутны комі алфавитсө да щөктө Обисполкомса коммунист фракциялы разработатны практика боксаң колана мерајас, медем өдјөжык тајө шуөмсө пөртны олөмө“.

ВКП(б) Комі Областувса Комитет вескыда донјалис онија комі шыпасјассө (шрифтсө). Онија молодцовскөј шрифт збылыг националистическөј. Националистическөј сы понда—сизө вөчөма сөмын комі јөзлы. Онија комі шрифт вылын, коміјасыг кыңзи, һекод оз гиж, оз печатайт һига, һи газетјас.

Збылыг визөдлам-кө, кущөм шыпасјасөн гижөны, печатайтөны һигајас мукөд јөз. Медвоө бостам вылынжык культураа јөзөс: англичанаос, американычјасөс, французјасөс, итальянычјасөс да с. в. Најөлөн став гижөдыс быдтөма, јонмөма латин алфавит вылын. Немечјас сиз-жө

кутісны вужны латін алфавіт вылө. Чехјас, полякјас важөн-нін лөсөдісны аслыныс торја алфавітјас, латін алфавіт под вылын.

Турк-татара јөз чукөр (башкірјас, татара, кіргізјас, туркјас, узбекјас да мукөд) сөмын сөвет власт

дырји вермісны чорыда пуктыны вөпрос: вужны латін алфавіт вылө. Тани лөхам најөлыс алфавітсө, кодөс лөсөдөма латін алфавіт под вылын. Тајө выл алфавітсө өні зіла сөјөны өлөмө Сөвет Сојузын турк-татара јөз чукөр.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg
Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn
Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv
Xx Yy Zz — Cc Dd Ee Ff Gg
Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp

Турк-татаралөн латинизирүптөм кіөн гіжан алфавіт.

Турокјас сіз-жө заводітисны вужөдны став ассыныс гіжөдсө латін алфавіт вылө.

Алфавіт — шыпас чукөр — подув быд гіжөдлөн, печатлөн. Гіжөдтөг, печаттөг ез ескө вермы кыпавны культура. Ныга, газеттөг јөз ез вермыны ескө көленаыс көленаө сетны наука, јөзсылыс опытсө.

Му вылын ем уна өікас алфавіт. Уна-на јөз гіжөны асланыс сама алфавітјасөн. Алфавітјаслөн асланыс ем уна сурсвога історіја. І сіјө історіјаыс мјанлы шуө өтітор: економика укладөн өтщөщ вежөыліс өлөм, вежөыліс культура. Економика уклад вежөөм понда вежөылісны-і алфавітјас.

Производстволөн кыптөмыс кыпөдіс культурасө. Быд алфавітлөн вужыс пырө зев пыдө економика укладө.

Сөмын производство базасаң колө корны објаснеңнөјас тајө, лөбө мөд алфавітлы.

Өніја рөч алфавіт лөіс сы понда, мыј Россіјаын 17 немғаң зев јона кутіс быдмыны төргүтан капітал. Сылы ковміс јитны вузасаң-нөбан операціјассө (ужјассө). А јитны сіјө кадын поңіс медјонасө гіжөд пыр. Церковно-славјанскөј азбука — аз, букі, веді, глагол да сіз воңө ез-нін кут тујны, і медвоң төргөвөј капіталлы. Төргөвөј капітал шыбітис важ церковно-славјанскөј азбука да вөчіс выл рөч азбука, кодөн өнөң пөльзујтчөны рөч јөз.

Латін алфавіт чорыда кутіс пагкавны сіз-жө економикасаң вліјаңнө понда. Промышленноостын да торговлаын капітал требүјтис сещөм гіжөд-форма, коді ескө зев јона паг-

А	А	А	А	А	А	А	А	А	А
В	В	В	В	В	В	В	В	В	В
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д
Е	Е	Е	Е	Е	Е	Е	Е	Е	Е
Ж	Ж	Ж	Ж	Ж	Ж	Ж	Ж	Ж	Ж
З	З	З	З	З	З	З	З	З	З
И	И	И	И	И	И	И	И	И	И
Й	Й	Й	Й	Й	Й	Й	Й	Й	Й
К	К	К	К	К	К	К	К	К	К
Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л
М	М	М	М	М	М	М	М	М	М
Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
О	О	О	О	О	О	О	О	О	О
П	П	П	П	П	П	П	П	П	П
Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т
У	У	У	У	У	У	У	У	У	У
Ф	Ф	Ф	Ф	Ф	Ф	Ф	Ф	Ф	Ф
Х	Х	Х	Х	Х	Х	Х	Х	Х	Х
Ц	Ц	Ц	Ц	Ц	Ц	Ц	Ц	Ц	Ц
Ч	Ч	Ч	Ч	Ч	Ч	Ч	Ч	Ч	Ч
Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш	Ш
Щ	Щ	Щ	Щ	Щ	Щ	Щ	Щ	Щ	Щ
Ъ	Ъ	Ъ	Ъ	Ъ	Ъ	Ъ	Ъ	Ъ	Ъ
Ы	Ы	Ы	Ы	Ы	Ы	Ы	Ы	Ы	Ы
Ь	Ь	Ь	Ь	Ь	Ь	Ь	Ь	Ь	Ь
Э	Э	Э	Э	Э	Э	Э	Э	Э	Э
Ю	Ю	Ю	Ю	Ю	Ю	Ю	Ю	Ю	Ю
Я	Я	Я	Я	Я	Я	Я	Я	Я	Я

Турк-татара вуҗисны араб алфавит вылые выль латин алфавит вылӧ.
Тани ми петкӧдлам турк-татара жаслые латинь иҗружтӧм алфавитсӧ.

ködic da jomödic jitödcö, өвјазсö капиталистјас да помещікјас к о с т ы н .

Гіжöd, печат медвоз коліс капиталистјаслы да помещікјаслы, мед ескö најö вермісны јонжыка нарвітчыны ужалыо јöz вылын. Став печатыс воэті і öні, СССР-ыг кынчі, сувтöдöма капиталлы служба вылö. Сöмын СССР-ын печат отсалö ужалыг јöзлы котыртчыны дорны социализм да зільны путкылтны капитализм.

Став алфавітјасыг медга ыжыд догтыженнöөн ставмуывса култураыг лоö латін алфавіт. Латін алфавіт под вылын кыптисны зев ыжыд літературајас, гіжödjас Америкаын, Англыјаын, Франтсіјаын да с. в. Латін алфавіт öніја кад кежлö медга прогресівиñöj (воэö мунана) алфавіт. Шыпасјас гіжöм бокгаñ, техника бокгаñ, оптіка, гінмөн віэöдöм бокгаñ латін алфавіт медга бур став алфавітјас дорыг. Сы понда латін алфавіт вылö вужöны экономика-і култура бокгаñ бөрö колтчöм јöz. Латін алфавіт вылö вужöмөн тајö националностјасыс зільны сувтны öтi радö вылын култураа јöзкөд.

Роч култура оз поэ шуны гөльөн. Роч култура озыр, сöмын сіјö нöшта верміс јонжыка кыптыны, вужödic-кө роч шыпасјассö латін алфавіт вылö. Торја наука учреждённöјасын, институтјасын, велöдчöм јöz костын öні кутісны сорнітны роч алфавітсö латін алфавіт вылö вужöдöм јылыо. Ташöм сорніјас век öтарö codö-і локтас сещöм лун, кор партіја да правітельство шуасны асыныс чорыд кыв латін алфавіт вылö вужöм јылыо.

Воэын-нін ме сорнігі турк-татара јöz чукөрлыг латін алфавіт вылö араб алфавіт вылыо вужöм јылыо. Најö — уна мільон јöz гөгөрвоісны коланлунсö латін алфавітлыг. Бол-

шевік ногөн, бојевöј ödjасөн најö нуöдöны тајö ужсö. Жугöдöны асла ныс кулакјаслыг (бајјаслыг), попјаслыг (муллајаслыг) выл алфавітлы паныда агітатсіја. Сещöм-жö зільмөн да öдөн комі ужалыо јöзлы колö кутчігны вужöдны комі öніја алфавітсö латін выл алфавіт вылö.

Мыјла-нö латін алфавіт вылö ез вужны сразу Октабрса революціја медвоэра лунјасгаñ? Мыјла вöлі чужтыны кущöмкө молодцовскöј алфавіт да сөгга сіјöс шыбітны, кычі ковтöмтор, дажö локтор öні? Сещöм јуаöм поэö вітчынны бьдөнлыг, кодi мөвпыштас тајö јылыг.

Тајö јуаöмјас вылö ковмас сетны веккыд öтветјас. Ме ногыз, тані ем öтувја прічинајас, кодјас понда лоіны ташöм, молодцовскöјкофдем, алфавітјас сöвет власт дырјі.

„Лтеын тужöд“ німа журналын, öкмысöд номерын, „За социалистическую культуру“ стафтыаын ме гіжінін тајö јылыг неуна. Öні лоö нöшта содтыны.

Öд, збыл віэöдлам-кө алфавітјас вылö, кущöм вылын гіжöны, печатајтöны нігајассö көміјаслы рөфнаа јöz (родственные народы): воэакјас, марі да мукöд.

Ме ог-нын кут јона сорнітны буржуазнöј Фінляндіја јылыг, кытöні став гіжöдыс муно латін алфавіт серті. Сöмын богтам-кө Кареліјаöс, сені алфавіт латін-жö, а öд Кареліјаыс—сöвет му.

Воэакјас, марі, мордва, сіз-жö чувашјас, кычі-і коміјас, Октабрса револютсіјаöз ез імејітны асыныс ыжыд гіжöд. Сöмын Октабрса револютсіја разіс став ужалыо јöзлыг вынсö, гамсö. Сöмын сек, зев чорыда верміс сувтны вопрос: а кущöм-жö алфавіт вылын кутам гіжны, печатајтны нігајас да газетјас.

Мыј понда-нö став тајö јöзыс ез вермыны Октабрса революціја мед-

торскöй комі інтєльгитјас, сїз-жö і мукöдлаын провалітисны секі вопрос-сö латін алфавіт вылö вужöм жылыг.

Тайö петкöдлö, алфавіт гөгөр муніс чорыд классöвöй ког. Öтарган роч буржујјас дор сулалыг национальнöй інтєльгитенціја, мöдарган — национальгитическöја настроеннöй ас інтєльгитенціја.

Гражданскöй война, сесга овмöс кыпöдöм ез лез партіјаöс чорыда вірöдлыны ічöт націјајаслы алфавіт-јас лөгöдан ужјас вылö. Тайö фронт вылын көчәйтисны национальгитическöй да мукöд буржуаціја мөвпјаса јöз. Öні партіја кутіс богтны аслас руко-водствоулö-і тайö участоксö культу-ра фронтлыг. Став национальгитичес-кöй, сїз-жö-і великофержавнöй рöма алфавітјас ковмас шыбитны історіја лок көлуја кудö.

Соціалізм течöм требуйтö, медем культура ужјас ыжыд вокковјасöн мунісны воғö, југ-дöдöсны ужалыг јöзöс, котыр-тисны најöös дорны вы-олöм. Соціалізм течöм тре-буйтö öдјöжык вужöдны на-ціональгитическöй алфавіт-јассö латін алфавіт вылö.

Молодцовскöй комі алфавіт сїз-жö быдміс, петіс классöвöй тыш пыр. Тайö, ферт, оз вігтав, мыј молодцов-скöй шрифт вöлі вöчöма, медем сїјö пыр стрöитны соціалізм комі уж-агыг јöз пыщкын. Кор Молодцов

вöчіс тайö шрифтсö, сїјö везіг ез ду-мајтлы соціалізм жылыг. Сїјö зев ылын вöлі ташöм мөвпјасыг. Мо-лодцов сїјö кадö вöлі медега тöдчана мортöн национальгитическöй інтєльгитенціја пöв-сын. Алфавіт куға ужјас нуöдгөн сїјö вöлі журнуöдыгөн.

Комі национальгитическöй інтєльгитенціја мунö комі буржуаціја, комі кулак да купеч дом поводулын. Сы понда национальгитическöй інтєльгитен-ціја, сїз-жö-і сылөн віднöй предста-вітель Молодцов, ез вермыны мунны пролетаріат індöм тујјасöд, соці-алізмлаң мунаң тујјасöд. Октабрса революціјаөн став націјајаслы сетöм правасö зілісны бергöдны капіталізм быдтöмлаң, а не соціалізмлаң. Сы понда быдгама ногыс секі горнітис-ны, гіжисны не комі ужалыг јöз жылыг, а комі јöз жылыг вообще, не-кущöм классöвöй торјöдöм ез вöчны. Сы понда секі горнітисны öтувја „комі культура жылыг“. Политграмота школаын велöдчöм быд морт öні тöдö, мыј öтувја, неклассöвöй куль-тура оз вермы лоны. Маркс да Ле-нин велöдöны, мыј культура капіта-лізм обществоын классöвöј. Комі национальгитическöй інтєльгитенціја до-ріс комі буржуазнöй культура. Нај-ез горнітны совет му жылыг, а шуа-лісны „комі му“ да с. в.

ВКП(б) ОК да ОКК öтувја тавога мартовскöй пленум ужалöм бöрын, ставлы öні тайö мічаа тыдалö, а нева-

Воғакјаслөн да коміјаслөн шыпасјас — Öти ша шыпасјас, а шрифтсö вöчöма торјайс.

жөн-на, пленумо, националистическөй идеология зельда-на пукалис да же парторганізатсіја пыщкын.

Комі националистическөй интеллигенціјалы алфавит лөгөдигөн паныд муніс руссификаторскөја настројеннөй комі да роч интеллигенціја. Молодцовскөй алфавит лоі компромиссөн (уступкаөн) кыкнан боксаң. Руссификаторскөй интеллигенціја гөлөмсаң көт-і зиліс рочмөдны (руссифицирујтны) став комі јөзөс, сөмын Октабрса революціја бордјассө сылыг щөщөдіс но қикөз ез виј. Сіјө колы-на лова., Кызі шуоны, „на худой конец“, најө зилісны, мед ескө комі гіжөд вөлі вөчөма қик роч алфавит герті. Комі гіжөд кыптөмсө најөлөн выныс ез-нын сузгы тупкыны. Сы понда најө ускөдчисны мөд туј куз, медым комі алфавит вөлі роч нога, да комі јөз вермісны кызкө-мыјкө воқө жежлө рочмыны.

Мөдарсаң, комі националистическөй интеллигенціјалы окота вөлі кызкө јонжыка торјөдчыны роч култураыг. Најө зилісны лөгөдны қик торја комі култура, аслыс сама шыпасјас да с. в. Зилісны вөчны сещөм комі шыпасјас, алфавит, коді ескө, мыјда позө, торјалис роч шыпасјасыс, роч алфавитыг. Сізі комі националистическөй интеллигенціја доріс „самобытнөй комі култура“. Жужыджыка-кө виқөдлыны тајө вылө, тыдовтчас, мыј том комі буржуазіја көсјіс мездысны клат, пөрыс, китрөј роч буржуазіјаыг. Комі кулак да купеч ез нафејтчыны совет влагтөс дыр олөм вылө. Комі националистическөй интеллигенціја объективнөја нуөдіс комі буржуазіјалыг политикасө, сіз-жө-і алфавит вөчигөн.

1929 воын, гожөмнас, Сыктыв-карын вөлі научнөй лингвистическөй конферентсіја. Сені кодкө шуіс, примернө, тазі: молодцовскөй алфавитөн төдмасөм бөрын комі кага оз вермы

регыдөн гөгөрвоны роч алфавит да роч гіжөд. Комі аспөлөс буквајас: ф, л, н, да мукөд шыпасјас (буквајас) көжөны вежөрсө кагалыг роч азбука велөдигөн. Тајө замечаньө вөлі инмана-і јона характерізујтө националистическөй пыщкөссө молодцовскөй алфавитлыг. Молодцов зилөма мыјөнкө да торјөдны комі азбукасө роч азбукаыг. добітчөма сіјөс!

Комі буржуазіја вывті вөлі том. Сіјө ез зил јітчыны мукөд мездөм націјаса буржуазіјакөд, шуам, вотакјаскөд да мукөдкөд. Тајөн позө объективны, мыј најө зилісны вөчны ставсө агныс, ас вынөн, ас науканас. Сіз-жө тыдалө вөлі-і вотакјаслөн, марілөн да мукөд націјајаслөн.

Комі националистическөй интеллигенціја зиліс торјөдчыны роч култура діныс. Некущөм интернационал характера могјас, ферт, ез вермы, аслас классөвөј природа герті, олөмө пөртны. Сіјө кыскіс национализмлаң. Комі националистическөй интеллигенціја вөчис аслыс сама алфавит, кущөм артміс сещөм коејас дырјі. Вотакјас, коміјаслы медматын націја, сіз-жө вөчисны аслыныс шріфт. Вот виқөдлөј, молодцовскөй ж, з да мукөд комі шыпасјас вотакјас националистическөй интеллигенціја кын лоөмаөг тащөмөг: (виқөд турк-татаралыг алфавит).

Өті шыјас (звукјас), а зев јона торјалөны серпасөн (гіжөдөн). Кодлы таіө колө? ферт, ні комі, ні вотак ужалыг јөзлы тащөм алфавит оз ков. Тајө колө комі, вотак кулаклы, купечлы, буржујлы, кодјас зилісны рочјас діныс-і мөда-мөд діныс торјөдчыны.

Виқөдлам-кө марі, мордва, чуваш да мукөд алфавитјас вылө—соціала сущностыс став шріфтјаслөн колө өті: најө националистическөй шріфтјас.

ВКП(б) Областувса Комітет резолюціяас гіжөма, мыј комі шріфт эескөдө комі культуралыг кыпалөмсө. Тајө шуөмыс эік вескыд. Ме неуна төдса поліграфіја техникаөн. Комі нега леғананын быдлунја ужын зев ыжыд вред ваяө молодцовскөј шріфт.

Шріфт ем уна өікас серпаса. Емөс вөсныд, ічөт, кыз, куэ-і быд-гамаыс. Латін алфавіт серте вөчөма зев уна өікас шріфт, а мі, коміјас, сіјөн пөльзујтчыны огө вермөј. Міјанлы колө закажітны комі буква вөчантор, шубө „пунсон“. А медым сіјө вөчны, колө медвоэ уна деңга, а мөд-кө—сещөм спеціалістјас, кодјас вөчөны пунсонјассө. Пунсон вөчөм бөрын, колө вөчны матрица, сы бөрын сөмын шріфтсө позө кітны өві-нечыс, да сөмын сек позө печатајтны негајас да газетјас. А латін алфавіт вылын кушөм колө, сещөм шріфт-і вөчөма да пөльзујтчыны не комі, не вөтак, не марі оз вермы: алфавітыс оз лөсав.

Комі нега леғанін, „Удмуртнега“ (вөтакјаслөн нега леғанін), Чуваш ГИЗ і мукөд вісісны-нын быдөн асланыс шріфт вылө сурс мільон шајтөн, а некушөм төлк абу. Тіпографіјајас гөлөс, література леэсө еща. Націоналістическөј алфавітјас понда націонал культурајас, медвоэ література, оз вермы кыптыны, оз вермы мунны социализмлаң.

Сегга мөд-кө: тіпографіјаыслы пөште тупкөма туссө механизирујтны нега да газет леған ужјассө. Шыпасјас өктан машинајас (наборнөј машинајас),—шуам „Линотип“, лөбө „Монотип“ міјанлы заводітны вывті өкыд. Бара-жө пыкөдыс алфавіт вөсна. Латін алфавіт вылын наборнөј машина заводітны кокнеыдзык, регыдзык да-і выгөднөжык. А өні

мі сіјө ог вермө вөчны. Ог-кө вермө, значіт нега-газет асланым кыв вылын леэны тырмымөн ог вермө.

Тащөм јөрмөмінын өні олөны став націјајас, кодјаслөн ем асланыс, націоналістическөј шріфт.

Молодцовскөј шріфтыс комі печатөс ваяөдіс тупікө, кытыг петны огө вермө ог-кө комі алфавітсө вужөдө латін алфавіг вылө.

Сөмын латін алфавіт вылө вужөм вогтас паскыд тус кыпөдны комі націонал культура, пролетаріат нога пыщ-көсөн.

Өніја комі алфавітсө латін алфавіт вылө вужөдөм абу сөмын культура уж. Политіка бокгаң тајө зев ыжыдтор. Сөмын политіка бокгаң позө сіјөс донјавны. Латін алфавіт вылө вужөм јона өдэөдас комі літературалыг быдмөмсө. Латін алфавіт вылө вужөм бурлаң эікөэ бергөдас став техникасө тіпографіјајаслыг. Школајасын велөдчөм јона бурмас, іностраннөј кывјассө кокнеыдзыка да өдіөжык позас велөсны да төдмавны. Комі культура вөчас ыжыд вогков, медым сувтны өте радө мукөд вылынжык культурајаскөд. Өні өінмыд оз суэ, кушөм југыд перспектівајас вогтө комі культуралы латін алфавіт вылө вужөм. Комі націонал культура вөліг секі пондас быдмыны большевик өдіасөн. Сөмын сек комі культура вермас чорыда өдэөдны социализм течөм да капитализмлыг став вужјассө перјөм да бырөдөм.

Латін алфавіт вылө вужөм јылыг колө төдны комі быд ужалыглы. Быд ужалыглы колө гөгөрвоны коланлунсө латін алфавітлыг да зільны өдіөжык вежны өніја комі алфавіт. Масса пөвсын уж нуөдтөг оз позө нуөдны тајө ыжыд уж.

(Воэө лөө-на).

Выл комі алфавіт лөөдөм куза

Октябрса великөй револутсия, вөвлөтөм војас. Вөвлөтөм өдјасөн лөңинскөй большевик партија веккөдлөмулын сотсиализм нога общество да овмөс течөм. Со кушөм условјөјас да среда кышчалөны да кыскөны комі јөзөс олан да творчество ыжыд гыө. Комі олөмын патриархалнөй подула олөм пазалө. Вужаңыс вьлмө пөихологјаыс комі ужалыглөн кыҗыгылөн—анархистлөн. Олөм мунөмыс да лөөмторјасыс веккөдөны да вьлмөдөны аваңтурно-нарофнөическөй вјөдөмсө комі интеллигентсјялыс, коді пыр-на вөлі сурөма кык переплот улө :отаргаң—магикоохотнөичөй, мөдаргаң—ортсыгаң буржуазнөй идеологјаулө да сылы подражајтөм,—сөмын өні сылөн кутис вьлмыны вјөдөмыс, веккөдчөс диалектөическөй материализман, коммунизмман.

Сөмын кыҗ важга колөм наглефөдыс, кыҗ ток, кыҗ атавизм, бөрјаыс буржуазнөй класслөн ыжыдалан мөвпыс мукөддырјыс кыптылө-на вьлөжык. Сіјө медбөрја кадсө агыс коллө-на, петө ердө „националнөй независимостөс“ буржуазнөй нога редејтан формаөн, „самостојателнөй республика, „полытөическөй да националнөй самобытност вөсна „төдмагөмөн“. Областувса парторганізатсја пышкын веккөдывв кежөм бурөщ татчө-і вайөдө—мед мукөддырјыс-і мукөд мортјасөн асгөгөрвотөмас, — вайөдө буржуазнөй вјөдөмө (міровозренөө).

Кодыр чужис өні комі алфавіт? Сіјө чужис автономіја идеја ыжыдалан кадын. Сіҗкө тајө алфавітыс лөі піөн тајө олөм кадыслөн, коді чужис автономіја идеја вьлө буржу-

азја ногөн вјөдөм ыжыдалиг кадын.

Сөмын-өд течө-жө националнөй культураыс. XVI-d партиезд векіг торјөн индөс националнөй культура паскөдөм коланлун јылыс. Сталин јорт тајө сјезд вьлас веккөда шуис: „Было бы глупо предположить, что Ленин рассматривал социалистическую культуру как культуру **безнациональную**, не имеющую той или иной национальной формы“. Сталин веккөда определөтис националнөй культуралыс сушногтсө да сылыс војө перспективаяассө да сулалан могјассө... Что такое национальная культура при диктатуре пролетариата?“—Јуалө Сталин јорт. да вочавјө: „Социалистическая по своему содержанию и национальная по форме культура, имеющая своей целью воспитать массы в духе интернационализма и укрепить диктатуру пролетариата“. Сталин јорт та јылыс индылис неөтчыд, фөрт, јона-на воҗжык веккөдывв оппортунизмса мөјан представөтелјас чужтөҗ.

Пөзмө алфавіт—практиөескөй коланлун массалөн, культурнөй өружјө, классөвөј тыш нуөдан өружјө. Ыжыдалыс класс — буржуазја, помещікјас—сіјөн-і вөлі вына, мыј ыжыдалөмсө агыс частнөй собственност подулөн, продуктлыс да ужлыс прөбавочнөй стоимөгтсө прөсвөітан подулөн течөмкөд щөщ сіјө монополызујтис аслыс наукасө-і печатсө. Лубөј националнөй робөчөјјас да крөстана колөны вөлі пөмыдөн, велөдчытөмөн.

Алфавіт сөщөм-жө колана, кыҗ колана вөрлөҗыслы чер да піла. Ужалыс массалыс культура да тө-

дөмлун кыпөдөмын алфавит нуөдө сещөм-жө функтсја, кушөмөс нуөдөны трактор, мотор. Алфавит—инструмент. Омөл инструмент гетө омөл вөчөмтор (идеялө). Бур-ө сј-јө, мыј мј мјрјтчам кустарнөј „автономнөј“ алфавитөн, кодөс лөгөдөсны сещөм јөз, кодјас вөлі кыгөөны „самобытностлаңө“, „натсіоналногтлаңө“, кодыр бөрјаыс вөлі јавө петкөдлө комј јөз кыпөдөмлыг буржуачја туж вылө вескөдөмсө, кодыр буржуачја гамөн лөгөдөм алфавит вөлі кыскө массасө бокө пролетарјатөн вермасөмыг да идеяјасыг?

Н. А. Марр јорт гјжө: „судьбы письма органически связаны с судьбами языка, язык-же, если он не мертв, органически же увязан с общественностью, как ее создание, создание ее производства, ее структуры и достигнутых его технических успехов, с нею и соответственной высоты мышления, и если эта общественность действительно совершила сдвиг, если переживаемая нами революция не сон, то не может быть речи ни о какой паллиативной реформе ни языка, ни грамматики, ни следовательно, письма или орфографии, не реформа, а коренная перестройка, а сдвиг всего этого надстроечного мира на новые рельсы, на новую ступень стадияльного развития человеческой речи, на путь революционного творчества и создания нового языка“. („Язык и письмо“. Изв ГАИМК, т. 6. 1930 Стр 23).

Комј алфавитлөн паллиативнөј характерыс лібө „самобытнөј торјалөмыс быдөнлы вөлі шыбітчө гінмад. Тащөм алфавитыд колө мездыгны сещөм-жө өдјө, кызі-ивеккыдыв оппортунизмыс, кодј мунө буржуачјалы пөльза вылө.

Выл алфавит лөгөдөм да сы вылө вужөм—ВКП (б) Обкомлөн прин-

ципјалнөј шуөм,—сјјө колө пөртны олөмө.

Тажө директивасө олөмө пөртөмын паныдагасны вел уна гөкыдторјас, кодјас кутасны дыр-на лыдыгны „објективнөј помкајасөн“. Налөн суғыс: 1) алфавитлөн подулыс, 2) тајө алфавитыслөн гвинтсовөј базыс (шрифт лөгөдөм), 3) масса пыщкө алфавитсө гүјөм, 4) практика вылын роч да выл алфавитлөн взаимоотношенөјас, 5) выл алфавитлөн СССР-са мукөд народностјас алфавиткөд јитчөм.

Ставыс тајө мөда-мөд костас топыда јитчөма, оз поң решитны өтікөс наыг, он-кө решит медвоңзасө да медбөрјасө.

Мјанлы колө сещөм алфавит, кодј ескө кыкөдө вөлі мукөд народностјасыг кывсө гөгөр воөмлы, колө сещөм алфавит, кытчө ескө пырөмаөс вөлі интернатсіоналнөј элементјас. Такөд щөщ, мед алфавитыс вөлі тырмымөн соответствүјтө комј кывлы: алфавитлөн торја шыпасјасыс мед вөлі комј кывлыг кылөмсө точнөјжыка предавајтөны.

Интернатсіоналнөј подула шыпасјаснас өні лөө есперанто алфавит.

Нөшта точнөја да пазкыда пөмөлыг шыпасјассө гетө аналитическөј алфавит, кодөс лөгөдөс Н. Ј. Марр. Тајө аналитическөј алфавитыс, ме ногөн бур бокгаң вылынжык индөм решјтны 1, 2 да 5 вопросјассө.

Выл алфавит масса пыщкө гүјөм јылыг-кө горңитны сјјө могыс-нын школајасса, курсјасса педагогјаслөн, масса пөвсыг неграмотност бырөдыг ликвидаторјаслөн. Тајө пыщкөсса вопрос, практикескөј вопрос. Колө щөщ пыфди бөгтны опытсө өнја комј алфавит масса пыщкө гүјөм куңа, тужтөмторсө сетыг (опытыс) шыбітөмөн.

Фелаыс гөкыджык лөө, кодыр горңыс мунө выл алфавит да роч

алфавіт костын взаімоотношен-
нөјас жылыг. Сөмын комі јөз-өд оз
медвоzza јөз паныдагны тајө воп-
росјаснас. Став мукөд народност-
јасыс, кодјас вужісны выль алфавіт
вылө, усвоітісны роч алфавіт, петө-
ны тајө вопросјасгыс, решітөны бур-
јассө бур бокгаң. Сізкө колө пыфдї
бостны тајө лоөм опытсө да кужны
бостны сіјөс, мыј лоө мїжанлы ко-
лана.

Выль алфавіт лөгөдөмкөд јітчөм,
став індөм могјассө олөмө пөртөм
колө нуөдны сецдөм өдјасөн, кодјас
ескө вөлі соответствуйтөны өніја ре-
волюціоннөј кадлы.

Партїјно-советскөј да педагогічес-
көј общественногты колө актївнөја
бостчыны выль алфавіт суйөм вылө,
сіјөс масса пыщкө паскөдөм вылө.

Өніја комі шріфт пыфдї Інтернатсіональнөј

1929-өд воын-нїн комі конферен-
тсіја шуліс шріфт латїнізїрујтны. Но
өнөз нїнөм-на абу вөчөма. Сеңтаб-
рын таво Обкомлөн бјуро бара шуөма
вежны өніја шовїністїческөј шріфт
латїн шріфтөн. Зев бур! Колө өдјөн-
жык пөртны олөмас. Латїнізїрујт-
чыны колө өтвылыг мукөд јөзкөд.
Выль турскөј алфавітын, код вылө
вужіс 32 натсіја нїн, емөг-на өткы-
мын нелучкіјас. Мөскуаын ВЦІК
бердын ем натсмен кывјас понда

төжыгыс уж нуөданїн, Научно-
іслөдов. інститут Народов совет-
ского востока. Сы пыр колө лөгөд-
ны өтласа интернатсіонала латїн
шріфт. Колө шыөдчыны коміјаслы
сетчө, щөктыны лөгөдны (прїспосо-
бітны) комілы латїн шріфт. Колө
термөдлыны, мед езкөн бара „пөчө
кудјө“ оз сујны тајө ужсө. Ме пук-
та комі шріфт вежөм олөмө пөртөм-
сө редакціја контролулө.

Абу-ө тајө натсіональнөј культура падмөдөм

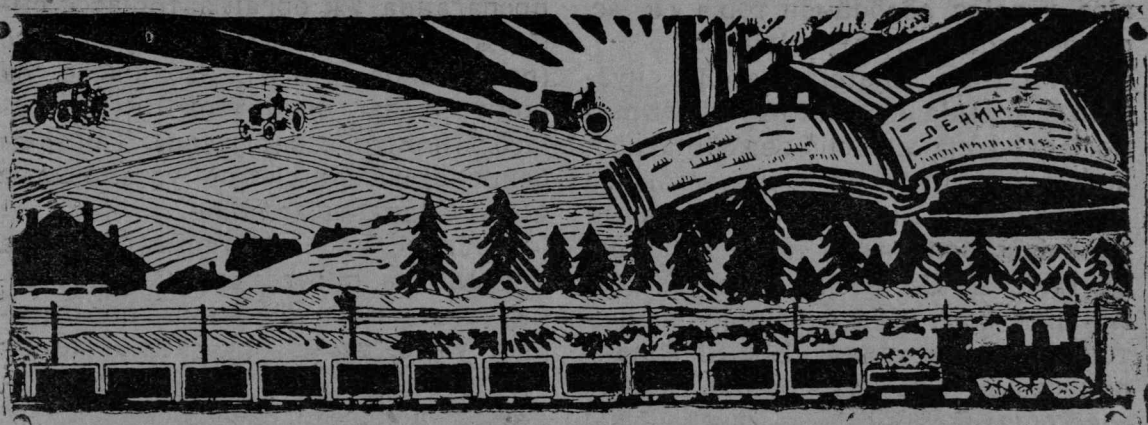
Мөскуаса тсентральнөј театраль-
нөј техникумын (мөдво лоө інстїтут)
ем натсіональнөј факультет. Таво
сетчө вөлі сетөма 2 места комілы.
Комїјас некодөс езыстыны. Ме јуала
вөлі код сурөлыг (комїјаслыг)—мы-
ла-нө, мїга, енө мөдөдөј, да шуөны:
ез-пө ло муныгыс. Ог верїт! Стуфїја
вөлі Сыктывкарын көсјө организуйт-
чыны-а, кык мортөд сурї-жө! Мөдво
колө зїк-нїн сетчө мөдөдны, да колө
4 места корны. А мортјассө колө
возвыв дагыны. Гїм Ванөс-кө, шу-
ам, өтїкөс мыјла не мөдөдны!

13 воөн өтї комі мортөс весїг
егө велөдөј театральнөј іскусствоө.
Тсентр вөзјө места, степендіја. Мї
пыкгам, ог бостөј. Векыда шуө
Обком бјуролөн сеңтабрса цуөмыс
—тырмас-нїн пөг нї көзыда віқөдны
пролетарїат нога комі культура леп-
төм вылө!

Ј. В.

СОТСИАЛІСТІЧЕСКӨЈ ОРДЫГӨМ ОЗ
СӨМЫН КЫПӨД ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТ
УЖЫС, ОЗ СӨМЫН СОДТЫ ПРОДУК-
ТСІЈА, А СЕТАС ЩӨЩ

НЕ өтї со сотсіалїстїческөј овмөс течыг маг-
терјасөс да организаторјасөс. **!**

Паршуков

Комі областувса совпартшкола реорганізујтөм

I.

Кадрјас лөгөдөм моҗасыс өнija кадо партija да став организатсияјас воҗын сулалө ортчөн медгырыс моҗаскөд. Став фронт куҗа сотсиализм нога наступлењнө нуөдөм, капитализмлыс медбөрја коҗассө—кулакјасөс, кыҗи классөс, бырөдөм, чорҗөдө, дај оз вермы не чорҗөдныс, классөвөј тыш мијан госуларствоын. Классөвөј враҗаслөн падмөдчан ужыс, восса наступлењнөыс төдчө не сөмын кулакјассаң өиктын, сiјө төдчө совет власткөд вермасан ужын „важ јөзсаң“ Кондраҗев профессоркоҗаслөн, коҗјас чајтөны вөли кулакјас јонмөмөн бөр усны капитализмө, сiјө төдчө промышленнозтын, транспортын, јај да һаң заготовка ужын вредительство нуөдөмөн.

Крајувса II партконференҗсия векыда индылис: „промышленнөј стрөительствоын ыҗыд өдјасыс, вөр да виҗму овмөс некор-на вөвдытөм өдјасөн перестрөитөм — сувтөдөны вопрос јөз вын јылыс да медга-нын управлајтана кадрјас јылыс. Тајө

тырмытөмыс медвасө падмөдө „Выл Војвыв“ течан уж программа тыртiгөн (Кон. резоль.).

Кадрјас лөгөдаң ужсө сы вөсна колө пуктыны партiјнөј, көҗајственнөј организатсияјаслы ортчөн асланыс медыҗыд ужјасыскөд. „Выл Војвыв“ течан ужын быд участокын, медга-нын Комі обл., партiјнөј кадрјас лөгөдөмыс щөктө мијанөс лөгөдны сещөм партработникјасөс, коҗјас ескө вермисны ез сөмын общөј директивајассө олөмө пөртны, ез сөмын вермазны партija генеральнөј тујвиҗ вөсна, но өтщөщ вермисны тујдөдлыны, прөверитны ужсө мијан Војвыв крајса условiјөјасын. Тащөи партработникјасөс лөгөдны пуктө аслас моҗөн реорганізујтөм совпартшкола.

II.

ЦК постановлењнө сертi совпартшколајас реорганізујтөмын основнөј моментјасөн лөбны: политпросветчикјасөс да пропагандистјасөс -- III курсын велөдөм вылө школасө спетсиализирујтөм, школа бердө өин-

ајса курсјас лөгөдөмөн торја ужј ас
сылө велөдны партактивјасөс.

СПШ-ын спетсиализатсия нуө-
дөмыс чорыда көрөтөгөма өнја гырыс
могјаскөд, сја-жө-и сija вежгөмјаскөд,
кодi лоөма партпрозвешченнөын.

Өтщөщ мијан строителствоын
практика бокгаыс могјасыс јона
өкталисны. Сы вөсна өнја кадө оз-
нын пощ колтчыны „общөј“ подго-
товка нуөдөм кежыс. Ыжыд колан-
лун сещөм ужалысјас вылө, кодјас
ескө общепартiјнөј квалификатсиякөд
өтщөщ вөлины подгөтөвитөма кущөм-
кө торја спетсиальнөј уж вылө, щөк-
тисны вежны СПШ-ыс установкасө
да нуөдны сенi спетсиализатсия.
Установкасө вежөмыс лоi-и органи-
затсионнөј пөрадок соображеннөјас
вөсна. Торја ужјас вылө спетсиали-
затсия нуөдтөмла СПШ-ыс петыс-
јасөс ыстылисны уна пөлөс ужјас
вылө—избачгаң да областувса учре-
женнөын јуралысгөз. Тајөс ми вермам
адзыны колөм воын школа помалыс-
јасөс уж вылө мөдөдөмыс:

Камын мөрт помалиөн школа.	Кытчө ыстөма ужавны:					
	Цергiн.	Проф.	Сөветск.	Колхоз.	Коопер.	Газетт.
45	20	13	8	2	1	1

Нөшта колө вiставны: збыльвлас
јешщө-на јонжыка торјалө ужыс
совпартшкола помалысјаслөн. Прак-
тика вылын делөыс со кущөм, сов-
партшколаса выпускыс партiјнөј да
политпрозвет уж вылө сурлисны выв-
ти ещаөн, а сы вөсна некычi оз вер-
мы лоны кадрјасөн тајө отраглјассө
јонмөдөмыс. Сөветскөј, кооператив-
нөј аппаратө ужалысјасөс велөдөмсө
колө пуктыны торја сiстема пыр
(первој курсјас).

Совпартшкола кутас велөдны сө-
мын пропагандистјасөс улысса да
шөрсa парт. да комс. школајасө,

пропаганда уж организаторјасөс ты-
рысжык јачејкајасө да районјасө
(пропаганда јукөд), избачјасөс да
политпрозвет районувса инспектор-
јасөс (политпрозвет јукөд). Тани-и ем
основнөј да спетсиальнөј установкаыс
комi Совпартшколалөн.

Сөмын колө вiставны, өнөз-на
меставывса парторганизатсияјас оз-
на колан выјөз донјавны политпро-
звет ужсө, сөзга-и курсантјас агныс
чуңпыр вищөдөны тајө уж вылө. Та-
щөмыс мед воэө ез вөв, өд сиктјасө
культура ужөн вескөдлысјасөс подго-
төвитөм политика бокгаыс петөм
өнја дырјi вывти ыжыд мог.

Школаын выл целевөј установка
бөстөм вөсна, выл ног-и пуктысгө
велөдчан планыс. Политпрозвет ју-
көд бөстө общөј образованнөыс, пар-
тия да сija политикаыс өтдор полит-
прозвет ужын торја спетсиальностјасө
велөдөм. Өнја планын, важ планын
серти, ыжыд места сетөма колхозса
да кооперативнөј строителство велө-
дөм вылө—152 час. Паскөдөма спе-
циализатсия—240 час. Спетсиализат-
сияөн таыс јона паскөдчыны оз-нын
пощ, оз пощ чинтыснысө теорija велө-
дөмөн.

Пропаганда јукөдлы колхознөј-
кооперативнөј строителствоө час лыд
сетөма политпрозвет јукөдлы мында-
жө. Спетсиальнөј дисциплина вылө—
140 час. Политпрозвет јукөд сертифик
тајө јукөдын унжык час сетөма тео-
рија вылө.

Теорija да практикалөн первојја
кык курсјас вылын соотношеннөыс
3:1. Первојја курс вылын практика-
лөн могус: төдмөдны велөдчысјасс
партия да јөзкост јүгдөдчан ужја-
сөн сиктјасын. Практикаыс мунө 7-8
төлыс велөдчөм бөрын, практиканас
вескөдлө торја индөм преподаватель-
партiјеч. Мөдөд курс вылын практи-
каыс матысгө-нын спетсиальнөј прак-
тикалаң. Сылөн мог өетны навикјас

Сыктывкарын Сöвет партiја ужö велöданiн.
(Совпартшкола).

Улысса полiтпросвет да пропаганда ужын.

Кожмöд курс вылын нуöдсö спетсиальнöй практика пропагандистваслөн да полiтпросветчистваслөн торjөн. Пропаганда жүкöдлөн практикаыс лоö нуöдöма: öтi кө — методико-организованнöй ужын навыкјас сетöм могыс, Сыктывкарса начальнöй полiтшколајасын руководство нуöдöм пыр; мöдкө — обледујтан да организ.-метод. пропаганда ужын навыкјас сетöм могыс ВКП(б) ОК культпроп бердö прикрепитöм пыр. Полiтпросвет жүкöдлөн практикаыс мунö полiтпросвет ужын навыкјассö јонмöдöм, чорчöдöм могыс (көщпонса да теңтуковса лыффыган керкајас), сiз-жö i инспекторскöй ужын навыкјас сетöм могыс. Практикалөн могыс: кужны паскöдны полiтпросвет ужсö колхоз течан уж паскалöм сертi; кужны тудöдлыны полiтпросвет став ужнас öктын, сесса кужны обледујтны

полiтпросвет улысса учреждениöјаслыс (лыффыган керкајаслыс, гөрд пельсјаслыс, библиотекајаслыс) ужсö, лөгöдны планјас полiтпросвет ужлыс район. да тудöдлыны тајö ужнас.

Став кујим курслөн практикаыс нуöдсö школаөн бөстөм тселевöй установка сертi, колана отсöг сетис талы-i ОК-лөн культпроп.

1 да 2 курслөн практикаыс кутас нуöдгыны колхозјасын, вөрлежанiнјасын, организатсијаскөд сорнитчöм бöрын лоö наметöма районјасын. Практика вылö велöдчысјас мунасны торја группајасөн 3-5 мортыс, öтi общöй руководителкөд. Производственнöй непрерывнöй во лөгöдöм вöсна, практикыс лоö непрерывнöй-жö.

Та кынzi, план сертi нуöдсö ыжыд общественнöй уж школа бердса районын — шефство көщпонса колхозын, вөрпилитан заводын да стрöительјас пöвсын.

IV.

Сотсіалістическѡй строітельствотоын ыжыд ѡдјас вѡсна, кадрјас вылѡ потребностыс пыр содѡ, сы вѡсна ѡнсаы-нын школаыч нуѡдчыѡѡ орѡдлытѡм велѡдан во. Вочѡжѡн школаыч лоѡ кујім пріјем (таво 4). 1933 вогаы лоѡ-нын кујім нормальнѡй пріјем да выпуск. Тајѡ воын быд пріјем дырјі ОК культпроп шуіс бѡгтны школаѡ 60 велѡдчыѡс (ставыс 240 м).

Тајѡ мог вѡсна-жѡ СПШ-ѡ бердын вогаы 3 тѡлыга пыружалан курсјас (30 морт вылѡ) улыса парткѡтив переподготовітѡм могыс.

Та кыңзі школа бердын лѡбѡдчыѡѡ ѡнсајса ѡтѡвоза совпартшкола (локтан вогаы кыквога) 100 морт вылѡ, сѡга гінсајса велѡдѡм торја фістсплынајас куѡа 100 морт вылѡ-жѡ. Рыга совпартшкола кутас ужавны прѡізвоствѡјас вылын (вѡрпылан завод, тѡпографіја) 60 морт вылѡ.

Мѡдым воѡыв дагыны подготовітны совпартшколаѡ велѡдчыѡјасѡс —местајас вылын лѡбѡдчыѡѡѡ воѡыв велѡдан ужјас. Сы могыс јанварса пріјем кѡжлѡ местајас вылѡ сѡтѡманын заданнѡјас. Гінсајса велѡдчѡм міјан условіјѡјас сѡртѡ јѡна ѡкыд уж, міјанлы колѡ тајѡ ѡкыдторјасѡ быт вермыны.

ВКП(б) рајкомјаслы колѡ корны јачејкајасыс тајѡ могсѡ олѡмѡ пѡртны, сѡмын секі поѡас вѡдчыѡны бур резултатјас гінсајса велѡдчѡмлыс.

V.

Совпартшколаѡ бѡсталигѡн іспытаннѡ дырјі требѡаннѡсѡ ыжѡдѡм вѡсна міјан натсіональнѡй условіјѡјасын паныдаѡ уна ѡкыдторјас.

Тајѡ ѡкыдторјасыс со мыј вѡсна: ічѡт подготовкаыс пырызјаслѡн, кодјасѡс сотсіальнѡй партіјнѡй положеннѡ сѡртѡ колѡ бѡгтны Совпартшколаѡ, сѡга меставысѡа організатсіјајаслѡн чуң пыр вѡдѡдѡм совпарт-

школаѡс комплектујтан уж вылѡ.

Первојја помкасѡ поѡѡ бырѡдны лікпунктјас, малограмотнѡјјаслышколајас, общеѡбразѡвательнѡй школајас ѡіктјасын воѡтѡмѡн, батракјасѡс да гѡль јѡзѡс тајѡ школајас пыр подготовітѡмѡн.

Мѡд помка бырѡдѡмыс рајкомјас сајын ставыс. ѡнѡз рајкомјас, кѡѡ і унаыг-нын вѡлі індѡма, совпартшколаѡ мѡдѡдѡны ічѡт подготовка јѡзѡс, ѡбщественнѡй ужын ужавлытѡм јѡзѡс, лѡбѡ оз вѡдѡдлы партіјнѡй да беспартіјнѡјјас соотнѡшеннѡ вылѡ. Сы вѡсна сѡнѡбр тѡлыга пріјем сѡтис со кушѡм резултатјас: бѡгтѡма школаѡ ВКП(б) шленјасѡс 7%, кандидатјасѡс 17%, ВЛКСМ шленјасѡс 49%, беспартіјнѡјјасѡс 26%.

Тајѡ лыдпасјасыс партсѡставыс ѡуна вежѡны содѡмлѡнѡ, первојја курс вылѡ ОІК-бердса батракјас курсјас вѡлыс велѡдчыѡјасѡс бѡгтѡм бѡрын.

Велѡдчыѡјаслѡн ѡбщѡй сѡставыс буржык. Партіјечјаслѡн прѡчѡнтыс воѡ 50,4% - ѡз, комсѡмѡлечјаслѡн 36,9%, беспартіјнѡјјаслѡн 13,7%.

Сотсіальнѡй положеннѡ сѡртѡ: робѡчѡјјас—7, батракјас—42, гѡль колхѡзныкјас—92, шѡркофѡдема крѡѡтана—23 (унжыкыс на пѡвсыс колхѡзныкјас-жѡ), служашщѡјјас пѡвсыс—1.

Совпартшкола воѡын сулѡлѡ мог, воѡѡ бурмѡдны сѡставсѡ партіјност бѡкѡаы, ѡбщественнѡй ужын стаж бѡкѡаы да сотсіальнѡй положеннѡ бѡкѡаы.

Школаыч реѡрганізатсіја нуѡдѡмыс корѡ ыжыд уж, кызі робѡтныкјасѡс подготовітан ужын качѡство бурмѡдѡм бѡкѡаыс, сѡ-жѡ і подготовкаыч ѡдјас чѡрѡдѡм бѡкѡаыс. Тајѡ могјасѡс совпартшкола пѡртас олѡмѡ робѡчѡй коллектѡвјаскѡд, колхозјаскѡд јітѡд кутѡмѡн (тајѡ прѡктика ем) сѡ-жѡ партѡрганізатсіјајасѡаы школаыч ѡсѡг сѡтѡмѡн.

МАРКС да ЛЕНИН политехнизм жылыс.

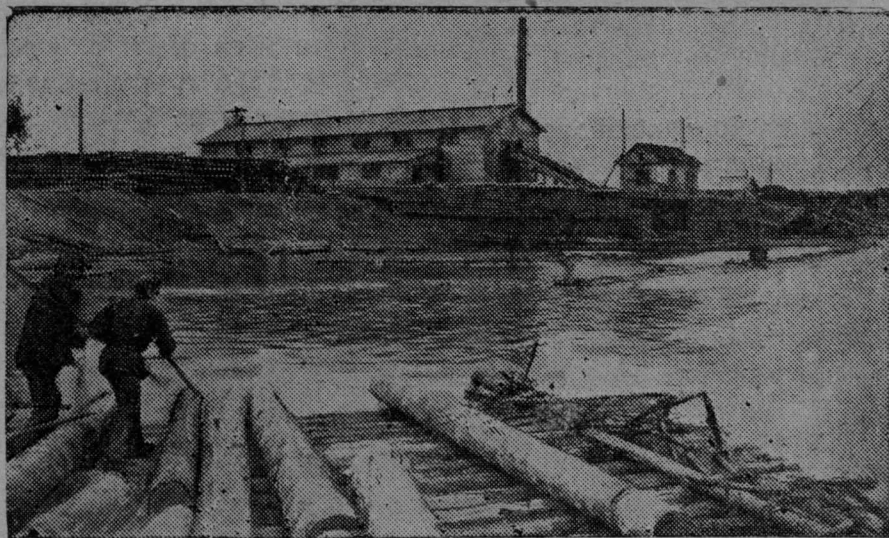
Важонсаң да өнлөз став ужыс жукалыс кык пелө: физическөй да умственнөй ужö. Капитализм дырји тајө кык пөлөс ужыс мөда-мөдөныс јона торјавлісны. Умственнөй ужö велөдчывлісны сөмын капиталистјас, озырјас. Векавлісны-кө велөдчыны мукөд классјас пөвсыө — капитализм дор-жө унжыкыс өетчывліс. Өні-на крегтана костыс кывлывлан: ставыс кутісны велөдчыны, код сегга візму дорас пондас ужавны? Велөдчө-кө кодлөн-кө дөвіна лібө ныв мөд вө-лөгтса земілетка школаын—сы вы-лө візөдөны-нын кызі кітом ужыс торјалөм морт вылө.

Сөветскөй правітельство да ком-мунист партіја сувтөдөны зев ыжыд могөн: бырөдны тајө кык пөлөс

ужыслыс мөда-мөдөныс торјалөмсө. Міјан государствоын, көні государ-ствоон веккөдлан аппаратыс проле-тариат кінн — оз вермы лоны тајө торјалөмыс, мед өтө пөлөс јөз велөд-чісны ужавны јурөн, а мөд пөлөс тујісны сөмын сөд ужө. Міјанлы ко-лөны, мед ужалыс массаыс тујөны вөлі кыкнан ужас. Оз вермы лоны, шуам, ущітель белоручка, кызі оз вермы лоны физическөй ужөн ужалыс велөдчытөм мортөн.

Тајө кык пөлөс ужсө вермам өтувтны сөмын политехнической школајас лөсөдөмөн.

Политехнической велөдчөм жылыс гіжліс-нын Маркс. Сіјө медвоз індіс сы вылө, робочөй класслы-пө колө

Сыкывкарса вөрпөлітан завод.

політехнічэскай школы. Маркс ногон
політехнічэскай школы колё:

Організуючы чылавыя уж фаб-
рыка ўжы:

Тодмыны тэорыягон да практы-
кагон ёніа тэхнікагон.

Велодны вадчыны прайводство-
выса струментжасон.

Велодны ужавны кйон і журон:

Маркс політехнічэскай школы
выло індйгон, мы і сйё робочой клас-
слон медбур школа, індіс шцщ: таё
школаыс вермас лоны сек, кор ро-
бочой класс мырфас буржуазія
кыс властсё. Капіталізм сама олас-
ног дыржыд політехнічэскай школы-
ыд оз вермы лоны.

Капіталістыд оз тэжыс робочой-
тё велодныд. Сылы колё унжык ба-
рыш. Сйё пычкё робочойлыс став
вынсё. А кор ставсё кыскас—шыбі-
тё ывла выло. Наё вежыс пыфдй
век гурё ужтём јоз пыс вылјас.

Тэхніка вежсёмыд капіталісттё
оз-жё тревожйт. Буржык ужалы-
јасёс бёрјёмон да сужжык нырнуоды-
јасёс ас бердас бур дон выло кыс-
кёмон капіталіст чукортё колана
мында кваліфіцірованной ужалы-
јасёс, а ічотк ужјас вермас вочны
омёліка велодыштём - тодмыдыштём
робочой.

Мод-нын лод, кор прайводствоас
кёжайгон лод ачыс робочой классыс,
сеі ужалан вын выло вічодём лод
мод пёлс. Бурёны мода-модныс
выло логалыс робочой да кёжайн.
Кёжайн—сйё-жё і ужалыс. Сы вёсна
сйё вічтёмон вічодё вождывло, аслас
чылаф выло. Сы вёсна і Маркс гйж-
ліс, мы пролетаріат государствоын
пондас паскавын быдмыс војтырёс
політехнізмё велодём.

Медвождя меропрйафтёјас робо-
чой револуціјалон, гйжліс Маркс,
лооны, ферт, оз откофёс быд госу-
дарствоын, сёмын быдлаын вермас-
ны лоны откофон тащём мерајас:

быдмыс том војтырлы общественной
да трудвой воспитанной сетём, чыла-
фёс експлоататсіја улыс мездём да
наёс велодёмсё прайводітельной уж-
кёд јітём.

Модлаын Маркс гйжліс: выль
оласнога обществоын быд том морт
9 арсаф пондас ужавны прайводі-
тельной уж вылын. Сйі-жё некущём
ыжыд морт оз вермы лоны шыбі-
тёма тащём правілоыс,—быд вергтё
дон віча морт кутас ужавны кыс-
нан ужас.

Ленін, Маркслон медбур ученік,
револуціја уж нуны заводітгас-на
індыліс велодчан уж прайводітель-
ной ужкёд отувтём бурлун выло.
Сйё комын во сажын-нын 1897-воын
гйжліс:

„Оз поф вождыса олёмын чайтны
том војтырёс велодан уж торјон
прайводітельной ужыс, ні велодём,
ні велодчём прайводітельной ужтёг,
ні прайводітельной уж велодём да
велодчёмкёд отлаавтёг оз вермы
лоны пунктёма сещём выло, кущёмсё
корё ёніа тэхніка“.

Абу куш прайводітельной уж, а
велодёмкёд да велодчёмкёд јітём
уж. Куш нйга сертй да куш мастер-
ствоё велодёмјаскёд тышкагліс Ле-
нын. Сёмын ужкёд јітём велодчём,
сёмын велодчёмкёд јітём уж вермас
лоны ужалыс јозёс велодан ідеалон.

Та јылыс вежыда шудма ком-
муніст партія програмаын:

17 арёсёф ужалыс јозлыс став
чылафсё дон бсгттёг бёзтны всеоб-
щёј велодём да політехнічэскай
(тодмыдын ужалйгон да велодчйгон
прайводствывыса став отраслјасон)
велодчёмулё.

Нуодны олёмё „једной трудвой
школа“, кёні став велодёмсё лод јі-
тёма збылывло ужё да кёні пондас-
ны воспитайтчыны коммуністйчэскай
обществоё выль развітёј шленјас.

Ташом школа лбодом жылы Ленин жорт 1920 воын шулис: политехнической велодом-по колло паскодны быд местаын. Сижо шуом серти ониган жо бозтчам паскодны быд сиктын, быд карын. Став велодчан школажасо жтам фабрик-заводжас бердо да колхозжас-совхозжас бердо. Они оз-нын гур сещом сикт, кони-бы ез вов кушом нибуд машина. Сижо машинасо и ковмас бозтны политехнизмю велодомлы подув пыфди.

Они луныг-луню кыпало ужалан ног. Мижан велодчом ужын колло вотчыны техника кыпалом борыг да лезны быд школаыг выл полос техникаон ужавны кужыгжасо.

Воас сещом кад, кор ставыс лоо жона велодчюма да велодчюм жоз ставыс кутасны ужавны. Политехнической школа оз сет, велодчыглы кушом-ко отик ичотик ремесло, сижо сето

уж бердо бозтчан сам. Кушом ремесло меджона кажитчас политехнической школа борын,—сетчо сижо и бозтчас.

Оз ков повны челафос уж выло петкодомыг. Од челафлон ужыс лоас најо вермом да најо арлыг сертыс-жю. Бат-мамлон колло тодны: ониган челафжас оз сомын пондыны пукавны школаын парта саын, најо школажасыг петасны—совхоз-колхозжасо, фабрик-заводжасо. Велодчигмоз пондасын тодмасын ужалан ногнас да техниканас. Ташом мог сулало мижан школажас воын.

Политехнической школа жылы сорнижас колло пуктыны робочю, колхозникжас собранюжас вылын, тодомодны најос паскыда. Мед одюнжык ушителжасо бергодны таю ужю, колло они быд районуын вочны конференцияжас таю сорнижас куца.

Сыктывкарын јединю диспансер (ештодны пышкоссю).

Лыффыны-гіжны кужтөмјасөс да муртса мыда кужыгјасөс 1930-31-өд во вылө велөдан план

Міјан областын, Војвыв крајын, сіз-жө-і ставсојузса овмөсын вѳтвога план ноль воөн тыртны, Војвыв крајөс „ставсојузса лесопілкаө“ — валютнөј фондө пөртны вермам, кор бура лоас нуөдөма медгырыө көчәјственнөј да полѳтѳческөј мөгјассө — вөрлеқанѳн-кылөдөм да вѳқму овмөсјас өтүвтан ужјас. Тәјө гырыг ужјассө мѳ вермам бура нуөдны, кор тырмыны кутас ужјас вылө мѳјан самным, кор вылын лоас полѳтѳческөј да технѳческөј төданлунным. Сөмын секи ужјас вылын кыпалас өнөз вөвлытөм производственнөј өдјас, бырасны прорывјас... Сөмын секи мѳ чорыда вермам швучкыны классөвөј врагјаслы, кодјас өнѳ мѳ ещөыныс зевтчөмаөс кѳтны сотсігалѳтѳческөј овмөс.

Міјан областын лыффыны гіжны кужтөм јөз зев-на уна. Нөвѳ кужтөмјас лыффысө 25160 морт, муртса мыда кужыгјас — 6200 морт. Тәјө лыдпасјассө таво вылын ковмас бы-

рөдны қикөз. Лыффыны-гіжны велөдѳгөн өтщөщ ковмас велөдны полѳтчасјас вөчавлөмөн полѳтѳка төданлунө.

Таво вылын гырыгјасөс велөдан ужөн ковмас пагкөдчыны быдлаын — карын, рајонјасын, өіктјасын, вөрлеқанѳнјасын, вөркылөданѳнјасын да мукөд пөлөс производствојас вылын, базөвөј школајас, вөгөгөрөга да вожынга лѳкпунктјас вогталөмөн.

Міјан областыг ковмас бөгтны велөдөмө 16-40 арөсөз лыффыны-гіжны кужтөмјасөс да муртса мыда кужыгјасөс ставсө, кодјас сурөны батракјас, колхознѳкјас, робочөјјас, гөла да шөркөдө олыг крөгтәна пөвсыг. Велөдөмсө заводѳтны октәбр төлыгсаң да нуөдны во помассытөз, кытчөз ужалыг јөз костыг қикөз оз ло бырөдөма пемыдлунсө.

Төрја рајонјаслы өіктјасын, колхозјасын, вөрлеқанѳнјасын лөө велөдны:

дорыв № №	РАЈОНЈАСЛӨН НѳМЈАС	Лыффыны-гіжны кужт. лѳд 16-40 ар.	На пыг		Таво кеглө өмөк. вел. велөдны.	Өіктјасын		Вөрын	
			Мужѳкјас	Нѳмба-бајас		Неграм.	Малогр.	Неграм.	Малогр.
1.	Јемдѳн рајон	2350	650	1700	750	1650	470	700	280
2.	Смктывкарса „	2480	790	1690	760	1825	680	655	250
3.	Удора „	2160	550	1610	480	1460	240	700	240
4.	Кулөмдѳн „	5260	2120	3140	1150	4200	830	1050	330
5.	Шөјваты „	2280	560	1720	580	1480	310	80	270
6.	Іжма „	370	1050	2650	830	2735	450	955	380
7.	Вѳчѳн „	2330	630	1700	660	1580	390	750	270
8.	лузјыв „	2320	610	1710	550	1610	300	680	250
9.	Уөттөсѳма „	2130	530	1600	520	1430	250	700	270
10.	Смктывкар	150	—	—	—	—	—	—	—
	Ставыс	2510	7490	17520	6290	17970	3920	6990	2540

Тамында јӱзсӱ велӱдӱмыс местнӱ бјуджет вылӱ 15%, ошественнӱ организатсијас вылӱ 10% да 75%-сӱ культпоход нуӱдӱмӱн. Торја ра-

јонјасын ковмас вогтавын базӱвӱ школјас, лѳкпунктјас да сетчӱјасӱ лӱбӱдны велӱдыјасӱс — культармејечјасӱс:

РАЈОНЈАСЛОН ҢИМЈАС	Базӱвӱ школјас лыд		Сѳктјасын лѳкпунктјас лыд	Сѳктӱв лѳкпунктјасын велӱдӱчыјас лыд	Вӱрлӱзанијасын лѳкпунктјас лыд	Вӱркыладанын лѳкпункттын велӱдӱч.	Инф. груп. велӱдӱчыјасӱс велӱдан лыд		Колӱны культармејечјас	
	Сѳктын	Вӱрлѳн					Лѳкпунктјасӱ	Инф. груп. велӱдӱмӱ		
Јемдѳн рајон	1	60	6	240	3	60	2100	640	10	274
Сытытывкар	2	120	6	240	4	80	2225	575	12	280
Удора	1	60	5	200	3	60	1600	640	9	224
Кулӱмдѳн	2	120	16	640	9	180	4610	870	27	548
Шојнаты	1	60	6	240	4	80	1760	720	11	248
Іжма	2	120	11	440	5	100	3115	855	18	397
Вѳчѳн	1	60	5	200	4	80	1980	670	10	285
Луајыв	2	120	6	240	4	80	1830	600	12	243
Уоттсылма	1	60	5	200	2	40	1690	660	8	235
Ставыс	13	780	66	2640	38	760	20900	6230	117	2614

Тажӱ таблитса сертѳ лыдѳчыны-гѳжны кужтӱмјас лыдас мед вӱлѳ щӱщ кыскӱма базӱвӱ школјасӱ, лѳкпунктјасӱ да инфѳв-груп. велӱдӱмӱ муртса мында лыдѳчыны - гѳжны кужыјасӱс, мыјтӱм ӱурас быд торја рајонјасын.

Гырыс јӱзсӱ велӱдан ужӱ кадрјас лӱбӱдӱм могыс ковмас вогтавыны рајоннӱ курсјас, сѳз-жӱ лун 10-15 ӱа курсјас сѳктјасын культармејечјасӱс лӱбӱдӱм могыс. Курсјас вылын велӱдыјасӱс индыны ушѳтельјасӱс—проवेशченӱчјасӱс да с. в. кушӱм лѳкпунктјасӱс оз тырмыны велӱдыјас—сетчӱјасӱ прѳкрепѳтавын ушѳтельјасӱс-жӱ 1-ј ступѳна школјасыс. Најӱс мездыны ошественнӱ нагрукјасыс да мынтыны мукӱд лѳкпунктјаслы моз-жӱ уж дон.

Гырысјасӱс велӱдӱм вылӱ мест-

нӱ бјуджет пыр лӱзӱма 80400 шѳјт. Таыс кыңѳ рајонјасын ковмас чу-кӱртны ошественнӱ организатсијаслыс, кооперѳтивјаслыс добровӱлнӱ сборојасӱн, суботнѳкјасӱн да мукӱд ног 60000 шѳјт. Торја рајонјаслы бјуджетӱн лӱзӱма да ас выланыс лӱзӱма чукуӱртны: (вѳрӱд таблѳ, № 3).

Гӱмӱн сетӱм кыңѳ быд организатсијаслыс ковмас сетны јӱзӱн—культармејечјасӱс:

Комсомолјас пышчыс 700 м. Сојуз СХЛР—300 м., Медсантруд да Нарпѳт—80 морт., Стрӱителјас—50 м., Совторгслужашщӱј—300 м., Рабпрос—ушѳтельјасӱс велӱдан ужнас вѳскӱдлыны, лѳкпунктјасын да торја мортјасӱс ӱткӱн да группјасӱн велӱдӱны 40%, Кооперѳтсија—150 м., Колхозсојуз—75 м. ОдН—160—1515 культармејечӱс.

Медым вөрлөңаниңасын ғырыг-жасөс велөдан ужыс мунис план серти бура, быд вөрзаготовитан организатсияжаслы — Комилеслы, Северолеслы, (Удораса районын) ТЛО-лы, Севвостлеслы, Каспийлеслы, Перымса ж-д., да Уж жүкөдлы ужалыгжасөс вербужталыгөн колө велөдчывлытөм жүзөс медавны өтчүкөрөжүк, медым најө ужаланыңасө поэис вогтавны

Табл. № 3

РАЙОНЖАС НЫМ	Местнөй бжуджет пыр лөдөм сумма		Общ. организатс. да населен. чүкөртөм сумма	
	Шајт	Ур.	Шајт	Ур.
Жемдин	8000	—	6000	—
Сыктыкварса	8500	—	7000	—
Удора	6500	—	5000	—
Кудөмдын	14000	—	11000	—
Шојнаты	6900	—	5000	—
Ижма	11000	—	8000	—
Вичи	8000	—	6000	—
Лузјыв	8000	—	6500	—
Уеттеілма	7500	—	5500	—
Областнөй Комис.	2000	—	—	—
Ставсө	80.400	—	60.000	—

но передвіжкажасөн кыңи вөрвылын лыкпунктжасөс да базөвөй школажасөс, сиз-жө-і колхозжасөс дон бөгттөг. Мукөд сојузжаслы, рабпрослы, Советоргслужашщөжлы, Медсантрудлы да мукөдлы лыффыны-гичны кужтөм-жасөс велөдөм кыңи нуөдны культурно-массөвөй ужжас, политжасжас, безедажас, лектсияжас, жуасан-вигта-лана рытжас.

Профсојузжас ғырыгжасөс велөдан уж вылө торјөдөны асланыс культфонджасыө 20 прөчент особөй лыкбез комиссиялы (Крајком да Крајпроф постановлөньнөжас серти).

Кооперативжас асланыс шленжас пөвсыө сетөны культармејечжасөс да культфондыө торјөдөны 20 прөчент. Налы-жө лөбөдны ғырыгжасөс велөданыңасө лозунгжас, плакатжас да обслуживајтны дон бөгттөг кино передвіжкажасөн вөрлөңаныңса да ојктса лыкпунктжасөс.

Колхозсојузлы, сені ужалыгжаслы да колхозжасын ужалыгжаслы торјаның колө нуөдны разяснителнөй уж колхозныкжас пөвсын, меда-ның нывбаба колхознитсајас пөвсын агрограмотност куға, лыкпунктжасын да базөвөй школажасын руководителжаскөд возыв өөрнитчөмөн вөчавлыны безедажас, лектсияжас, сиз-жө снабжајтны газетжасөн, плакатжасөн, сетны культармејечжасөс да торјөдны асланыс культфондыө 20 прөчент.

Комсомол организатсиялы тајө ужын колө лоны нырнуөдыгөн, кыпөдны став общественностсө тајө ужас, организувтавны лыкпунктжас да отсавны лыквидаторжаслы. Төдыөжык комсомолечжаслы колө нуөдны лыкпунктжасын да базөвөй школажасын политзанатчөжас, та могыз комсомол организатсиялы колө ас пыщыс индыны торја јортжасөс. Комсомоллөн ғырыгжасөс велөдан уж мед вөлі лыффысө общественнөй уж нуөдөм тујын.

базөвөй школажас да лыкпунктжас, сымогыө рөшщөт вөчан ныжкажасө лөбөдны аслыс грапа, кытчө пасјыны велөдчывлөма алы велөдчывлытөм ныжка бостыгыс. Комилеслы тракторнөй базажасө да аслас обоз ужаланыңасө ковмас лөбөдавны лыкпунктжас улө торја керкажас.

СХЛР Сојузлы ковмас проверитлыны вөрлөңан организатсияжаслыө лыкбез улө стрөйтөмжасөс (гөрд пелөсжас да сиз воҙө) да сетчө суөдны газетжас, журналжас, лөбөдны лозунгжас, плакатжас, обслуживајтны ки-

Комсомол организација, кодјас сулалёны логкёй кавалеријаын, сiё комсомолечјасыо котыртё бригадагырысјасёс велёдан ужјас проверитлыны да бырёдны сетыо локторјасё.

ОдН—первојја застрельшик тајё ужын, лiкпунктјас восталёмын да сетчё култармејечјасёс лөгёдёмын. Сылы аслас ужён топыда колё јитчыны особёй комiссијакёд. ОдН карын карса сёвет вынён нуёдё гырысјасёс велёдан уж карса јёз костын, да аикёз бырёдё сетчёс јёз пёвсыо неграмотностсё, сы могыо востё культпоход да кыскё щёц сiё ужас повышеннёй школајасыо да техникумјасыо велёдчысјасёс, ОдН кутё ответственност карса јёз костыо пемыдлун бырёдём куза.

Пионер организација нуёдё разјаснителнёй уж бат-мамјас пёвсын, сiё-жё i населённё пёвсын, медганын нывбабас пёвсын. Лiкпунктјасё да школајасё лөгёдё шашкијас да мукёд пёлёс ворсанторјас. Рытјасын челафа бабаслы велёдчиг кезлё лөгёдё челафјаслы торја комната, лезё етенё ошёдан газетјас, плакатјас, лозунгјас да с. в.

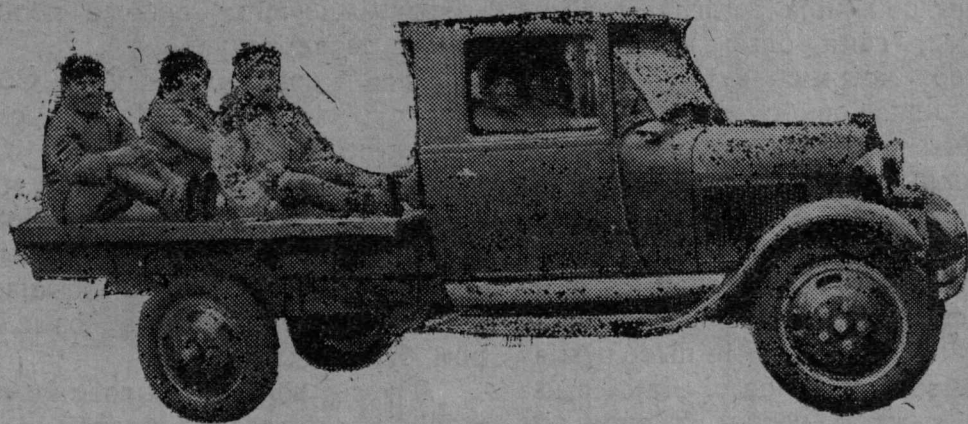
Став общественнёй организацијаслы — МОПР-лы, Осоавиахимлы, Безбожникилы да мукёдлы колё ужавны районувса особёй комiссијакёд топыд јитёд кутёмён. Сiё-жё ас пёв-

ыныс партiјечјасёс, комсомолечјасёс да демобилизованнёй красноармејечјасёс мёдёдлыны лiкпунктјасё да бојёвёй школајасё докладјасён.

Лыффыган керкајаслы, клубјаслы, краснёй уголокјаслы колё лоны гырысјасёс велёдан ужын штабјас пыффи. На пыр медјона колё мунны разјаснителнёй уж гырысјасёс велёдан ужё общественностсё кыпёдём могыо. Неграмотнёјјаслы да малограмотнёјјаслы велёдчыны боотём мыети сетапны кокныда лыффыган нигајас, газетјас; вёчавлыны гажа рытјас, лезны етенгазетајас, лiквидаторјаслы да култармејечјаслы сетны методическёй сёветјас да быдгама пёлёс отсёгјас, лозунгјасён да плакатјасён гажёдны велёданiнјас. Лыффыган керкајас да краснёй уголокјас нуёны ответственност гырысјасёс велёдан став пёлёс ужын.

Особёй комiссија нуёдё став ответственностсё тајё ужын, лөгёдё учебникјас да велодан колужјас (бумагајас, карандашјас да с. в.), комiссијајаслы колё лоны пемыдлун бырёдём куза став пёлёс ужсё кытыртан да најён вескёдлан штабён.

Быд рајонын да өктјасын колё лөгёдны премиялнёй фондјас, сiёс сметаё суйёмён торјёдны процентнёй отчислённёјасыо.

Сыктывкарса улiч вылын грузёвёй автомобил.

Јӱз костын аӧтӱрелӱгӱознӱ уӧ нӱдӱм

Бӱрја кадын мијан областувса гачетјасын да журналјасын дугдӱсны гӱжӱмыс аӧтӱрелӱгӱознӱ уӧ жылыс. Бытӱтӱ мијан областын ужалыс јӱз костын кусӱма-нын јенлы ескӱм, кусӱма сектантјаслӱн кыпӱдчӱм, лӱнӱма вӱчко жыӧӧанјас. Ем-на. Ставысна таяӱ тыдалӱ, а вӱчко жыӧӧанјаслӱн блонӱдчӱмыс кар шӱрӱыным-на кылӱ. Нӱнӱм ескӱ вӱлӱ—јенлы ескӱмыс, жыӧӧанјас бовгӱмыс ез-кӱ торкав сотсиализм стрӱитан ужјаслы, јӱз кост культура кыпалӱмлы. Ми-ӱд тӱдам: релӱгӱја мунӱ сотсиализмлы паныӱ, торкалӱ сотсиализм течӱмсӱ.

Кыӱ та вылӱ вӱдӱдӱны јенлы ескытӱмјасыс, безбожӧӧикјасыс, кодјас мијаныӧ емӱг? Он ошјыс, кор налы веккод ескӱны али оз мукӱдјасыс, везӱг-тӱ асланыс бабајасныс. Јешщӱ-нын абу ошјысана, кор јенлы ескытӱмјас вефӱтӱны релӱгӱознӱ обрадјас: празӧӧикјас дырјӱ—празӧӧичајтӱны, крестӱн ветлан лунјасӱ пыртлӱны попӱс, челафнысӱ пыртӱны, веӧӱчӱн гӱтрафӱны-мунӱны да сӱз воӱдӱ.

Релӱгӱјаыӱ вына сӱжӱн, мыј ужалыс јӱзыс, везӱгтӱ велӱдчӱма јӱз отсасӱны сӱхӱјнӱја релӱгӱјалы. Колхозӧӧӧикјас, гӱла олыс крестанајас ескӱн сӱлӱмӱыныс кутчӱсӱны сотсиализм нога овмӱс стрӱитан ужӱ, бырӱдӱны ужјасыс прорывјас, вермаӱны ужлы торкасысјаскӱд, сӱмын јенлы ескӱмсаӧ налӱн овлӱ мӱдарӱ. Классӱвӱ врагјас кӱртӱда сӱнмӱн најӱс сувтӱдӱны сӱвет влаоткӱд воӱсасаӧ фронт вылӱ.

Релӱгӱјаыӱ мефса-нын пыдӱ вужјасӱма нывбабајас пӱвсӱ. Најӱ лыффысны кужтӱм вӱсна оз вермыны тӱјдысны релӱгӱјаыс петнысӱ. Најӱ

мыј кывлӱны-тӱдӱны — собранӧӧјас вылын да јӱз кост сорӧыс. Сӱмын куш кывлӱм кежыд јурад оз вермы сещӱма пырны, кыӱи нӱгајас вылыс лыдӱдӱмӱн.

Попјасӱн да кулакјасӱн вежӱр вылыс воштӱм нывбабајас коса дормос сулалӱны „јен вера“ вӱсна. Сӱјӱ петкӱдлӱ нывбабајаслӱн вӱчко перјӱм могыс демонструјтӱм, кодӱ вӱвлӱ колан тӱв Пожӱг вӱлӱстын, Кулӱмдӱн рајонын.

Пожӱгса поп ыжыд налогос мынтӱдчӱм вӱсна ӱткажӱтчывлӱс вӱчкоыс. ӱткажӱтчытӱзыс шыаглас јенлы ескысјаслы: онӱ-кӱ отсалӱ меным налог мынтыны — попалӱмыс чӱвтча. Јенлы ескысјас оз кӱсјысны да поп чӱвтчылас. Вӱчко оз кут вермыны мынтыны стракӱвӱј да налог. Партия да селсӱвет јенлы ескысјас воӱын сувтӱдасны вопрос — лӱбӱ мынтыны стракӱвӱј да налог, нӱшта ремонтӱрујтны (вӱчкоыс вӱлӱм щыкӱ, щӱкӱтурыс кӱсгӱ), лӱбӱ сетны вӱчкосӱ селсӱвет кӱулӱ. Церковнӱј сӱвет вӱчкоыс ӱткажӱтчас, сетас вӱчко кључсӱ селсӱветлы. Вӱчко жылыс быд сӱктын вӱчавласны собранӧӧјас да быдлаын унжыкыс шуисны: вӱчкосӱ лӱсӱдӱны јурдӱдчан керка улӱ.

Вӱчко лӱс мырӱдӱма. Сӱмын оборудујтны да овмӱдчыны сетчӱ. Бурӱщ сек кадӱ вӱлӱ нӱмалӱ Сыктывкарын комӱ театралнӱј да музыкалнӱј студӱја органӱзујтчӱм. Пожӱгса нӱмкод пырыс вӱлӱ вӱдчыгам: воасны мӱдыс карса ворсысјас да вӱчкод оз кутны тӱрны јӱзыс—дарӱм бура ыжыд.

Абу сӱз вӱлӱма. Кывсас вӱчкотӱ јурдӱдчан керка улӱ бостӱмыд Пожӱгса медјон кулакјаслы—важ тӱр-

гуйты Шаков пижанлы (најѳ вѳлѳм Кардорынѳѳ). Шаков пижан ѳѳи шѳр-коѳа олыг крестѳаѳинѳс бура тоткѳ-дѳмѳн мѳдѳдасны гиктѳ тревога вѳч-ны. Тревогаыд збылыг лѳѳ. Подку-лачѳик да ѳак нырнуѳдѳмѳн пожѳгса нывбабајас вѳчласны вѳчко перјѳм могыг ѳемонстратѳија, петасны ѳк-тыѳны стракѳвѳј, подоходнѳј налог да поплыг налогсѳ мынтѳм вылѳ. Нывбаба чукѳр зыргывласны зельсѳ-ветѳ, лыѳѳыган керкаѳ, весѳгтѳ во-ласны учвѳрпромхозса јуралыг Не-хорошов орѳѳ (сѳјѳ партијеч да сы орѳыг чайтѳны вѳлѳм вѳчко клучсѳ), тѳкѳтѳ морттѳ гѳрлѳуки ывлаѳѳыс абу кыскѳмаѳѳ. Вежон мында најѳ чукѳ-рѳн-чукѳрѳн ветласны. Вѳр дорыг воасны щѳщ мужѳикјас.

Ташѳм „крестѳвѳј поход“ вѳли Пожѳгын.

Гѳль да шѳркоѳа олыгјас ез тѳд-ны, мыј сѳјѳ „крестѳвѳј походѳн“ ѳужалѳ вѳли Шахов пижан да

мукѳѳд пожѳгса кулакјаслѳн ѳемныс, сѳјѳ „крестѳвѳј походѳн“ вѳли крепав-мѳ пыщкѳсса да ортсыса классѳвѳј врагјаслѳн сѳвет власт вылѳ насту-пајтан фронтјасыс, ез тѳдны, мыј најѳ кык вежон кѳжлѳ сувтѳѳдлѳсны вѳрлејан уж да сѳѳѳн шыбитѳсны первојја бомба сотсѳализм нога овмѳсѳ.

Тажѳ „крестѳвѳј походѳн“ лѳл ку-лакјаслѳн вермѳм. Вѳчкѳын бара кутѳсны бовгыны, бара вѳлтар воѳѳ проповѳѳѳѳн петавлѳ поп: енѳ ѳѳбѳј зајомјастѳ, енѳ пырѳј колхозјасѳ, енѳ петѳј вѳрѳ. Пожѳгын кулакјас, важ тѳргуйтыг Шахов чукѳрыг ѳѳдор, ез лоны.

Мыјла морт мѳд Шахов пижан вер-мѳсны јѳзыслыг мѳвпјассѳ чегѳмѳн аслаѳныс бергѳдны? да сѳјѳн, мыјла Пожѳгын ез ужавлы аѳѳирѳлигѳознѳј кружок, мыјла ѳѳѳи ез мунлы јѳз костын аѳѳирѳлигѳознѳј уж. Пожѳгын ѳ ѳнѳ оз мун. Пожѳгын мукѳдлаын

Сыктывкарса Горполѳн столовѳј
(важ Степановскѳј собор вѳчко).

доры меҗона пыккөнны керлежө-
мыс, оз петны керлежан керкајас
вөчавны, јујас весјыны да мукөд
подготовительнөј ужјасө. Пожөгын
„абутөм“ кулакјас бура вермөны вес-
көдлыны гөла да шөркөда олыс
крестанаөн, вермөны сувтөдны вөр-
лежан уж. Пожөгыс „абутөм“ кулак-
јасөс ковмас ердө петкөдны. Кулак-
јасөс выјавитан первојја туј—сјјө јөз
костын антірелигіознөј уж бура сув-
төдөм.

Кычї бостчыны ужас? Ферт, көн-
јасын абу-на антірелигіознөј кружок-
јас—ковмас первој кружокјасөсө ко-
тыртавны, вогтыны сојуз безбож-
ніков. Кружокјасө колө кыскыны,
кодјас дүгдөмабг-нүн јенлы ескөмыс,
меҗым најөс подготовитны бура да
на пыр јөз костын пагкөдны анті-
религіознөј уж. Антірелигіознөј уж
меҗ вөлі щөщ сүјөма политпросвет

уж планө да быд собранияјас, быд
безедајас меҗ вөлі щөщ јитчө анті-
религіознөј темајас вылө.

Религіознөј празникјас дырјі колө
нуөдны антірелигіознөј кампанњөјас:
рөштвојас дырјі, ыжыдлунјас дырјі
да местајасвывса крам празникјас
дырјі. Антірелигіознөј кампанњөјас
кежлө колө воҗвыв бура лөбөдчыны.

Меҗа-нүн антірелигіознөј ужсө
колө нуөдны нывбабајас пөвсын.
Меҗым најөс мездыны религіја улыс
— ковмас первој бырөдны налыс
неграмотностсө. Најөс лыддысны-
гіжны велөдөмөн да сјјө ужсө пер-
војгаңыс антірелигіознөј ужкөд јитө-
мөн ми вермам нывбабајасөс мезды-
ны религіја улыс.

Газетјаслы да журналјаслы колө
щөкыджыка өнїја дорыс сөтавлыны
антірелигіознөј темајас вылө гижөд-
јас.

МЕХАНИЗАЦИЯ И ЭЛЕКТРИФИКАЦИЯ ЛЕСОЗАГОТОВОК

Механизация лесного дела является актуальнейшей проблемой. Рост заготовок, рост лесного экспорта и недостаток живой тяговой силы заставляют искать более совершенные способы в деле заготовок леса. Механизация заготовки древесины идет пока по применения трактора. Но в лесном деле трактор полностью не разрешает задачи механизации лесозаготовок.

Скорость движения трактора в среднем равна 5 км в час. При перевозках более 20 км пользование трактором делается невыгодным. Период времени, в течении которого можно пользоваться трактором на лесозаготовках, продолжается не более 100 дней в году, так как ни раннею весной, ни во время заморозков им уже пользоваться нельзя. Частые смены запасных частей, частый и дорогой ремонт и следовательно необходимость иметь хорошо оборудованные ремонтные мастерские— стационарные и передвижные, дорогое привозное топливо (светлые нефтепродукты)—все это говорит не в пользу трактора на лесозаготовках.

Для механизации лесного дела необходима ставка на двигатель, который питался бы древесиной. Это совершенно естественно. Лесные отбросы, по заверениям специалистов, достигают 40% всей выработанной древесины. Топливо следовательно может быть бесплатным, вся его стоимость сводится только к стоимости сбора и доставки. На обязанности лесозаготовителей лежит очистка лесных площадей, это вынуждает их часто просто сжигать отбросы. Сжигание отбросов связано с увеличением расходов по лесозаготовке, оно является кроме того причиной лесных пожаров. Очистка лесных площадей также чрезвычайно важная проблема: увеличивается площадь земли, которая может быть использована для посева. Но, чтобы эту целину поднять, надо ее подготовить, привести в культурный вид. Очистка лесных площадей—это не только удаление отбросов древесины, сухих веток, хвойного отпада и пр., но и выкорчевывание пней, срубленных и горелых деревьев, густых кустов, мелкого кустарника. Все это требует больших усилий и может послужить топливом для парового двигателя.

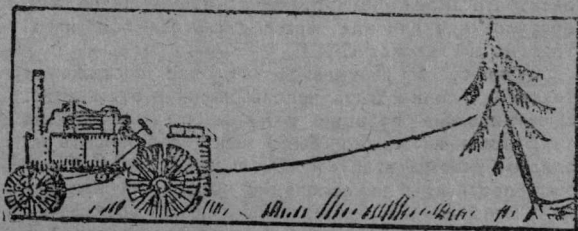
Корчевальные паровые машины для чистки леса, сберегая человеческий труд, одновременно являются и потребителями этих лесных отбросов. Само собой разумеется, что этот механический способ очистки лесных площадей—дешевый, быстрый и радикальный способ с большою производительностью.

Такие машины пока изготавливаются в Англии (Джон Фаулер-Лидс) и в Германии (фирма Кемна—Бреславль). Они применяются почти во всех странах.

Корчевальная машина представляет собою паровой локомотив в 60/90 л. с. 90/120 л. с. и 120/140 л. с. Она снабжена стальным тросом, который наматывается на барабан, он находится на задней оси (рис. 1). Особыми канатными петлями захватывается дерево или пень. Существуют еще

специальные сцепные крючки для прикрепления троса к петлям. При валке больших деревьев и глубоко и плотно сидящих пней употребляют подрывные крючья, при помощи которых можно вырывать или разбивать более крупные корни, прежде чем приступить к повалке самого дерева. Пользуются и поворотным шкивом, чтобы свести веревку и таким образом удвоить действие машины на дерево (двойное приложение силы).

Очистка от кустарника и порослей производится „сметанием“ при помощи двигателя и якорной установки или при помощи двух двигателей (рис. 2). Оба двигателя во втором случае идут парами, при чем их канаты соединены вместе. После некоторого движения вперед обе машины начи-

нают одновременно наматывать свои канаты, выкорчевывая и ломая весь кустарник, поросль и молодые деревья и оставляя их распластанными на земле. Когда трос начинает скользить поверх кустарников и порослей, ему приходится давать нагрузку в виде каких-нибудь тяжестей (стволы деревьев), чтобы держать его на должной высоте.

Уничтожение мелкого кустарника производится при помощи катка. Этот способ состоит в укатывании почвы тяжелым катком, снабженным целой серией ножей. Он распластывает кустарник и режет его на части. Машина для очистки леса может или волочит этот каток непосредственно при помощи прицепа, или в тех местностях, где почва особенно тяжела, при помощи наматывающегося каната.

Для обслуживания корчевальной машины требуется один машинист и человек 10-12 рабочих. Двое из них заняты подготовкой дров для котла, двое доставляют воду, трое ведают петлями, отвязывая их с упавших деревьев и надевая на другие деревья, предназначенные к выкорчевыванию; другие заняты тем, что перетаскивают канат к следующему дереву, назначенному к повалке, и соединяют его. Для перетаскивания каната употребляют иногда пару волов или лошадей, но это возможно только там, где лес не особенно густой. Для лесной площади, где деревья могут быть повалены непосредственно корчеванием, производительность машины может быть доведена до 20—25 деревьев в час. Эта производительность уменьшается при наличии больших деревьев, у которых нужно ломать корни перед выкорчевыванием, или которые должны вырваться при помощи поворотного шки-

ва. Количество выкорчеванных пней в среднем может быть доведено до 160 за 8-часовой рабочий день; маленьких пней можно выкорчевать в день значительно больше.

Кроме очистки леса от кустарника, деревьев и пней, кроме корчевок пней по лесным вырубкам, при валке леса с извлечением корней и вывочки бревен, эти машины могут служить еще для прорытия рвов, для дренажа и для ирригационных целей, при чем работа производится быстро и дешево.

Имея дешевое топливо, можно смело электрифицировать район лесорубок, все процессы лесозаготовки, использовать электроэнергию для распиловки, для транспорта, для освещения, для валки бревен, выкорчевывания пней и даже для сплава.

Опыт городских трамвайных сооружений с учетом всех особенностей лесной обстановки (замена дорогостоящих и дефицитных конструкций деревянными, и наибольшее упрощение и удешевление) должен быть перенесен и в леса.

Пользование электроэнергией при лесозаготовках будет иметь громадное преимущество. Вывозка более дешевая и более скорая, до 15—20 км в час против 5 км при тракторе. Период вывозки длится в течение всего года, между тем как при тракторе он ограничен 1/2 или 1/4 года. Лесные электроустановки имеют еще то преимущество, что оборудование для них может быть целиком изготовлено на заводах СССР.

Само собой разумеется, что все достижения техники должны быть использованы в этом деле. Электрические станции должны быть построены так, чтобы их можно было легко перемещать из одного участка в другой. Сети проводов должны быть построены на основании последних изысканий Всесоюзного экспериментального электротехнического института в области замены дорогой и дефицитной меди менее дефицитным и более дешевым железом.

Широкая механизация лесозаготовок на базе использования дешевой энергии, таящейся в утильсырье наших лесов, — вопрос огромной народнохозяйственной важности.

В районах больших строящихся и проектируемых электроцентралей, как Днепрострой, Волгострой, будущая станция на Ангаре, Свирьстрой и

другие, где энергия будет дешевая (1—1½ коп. и даже 0,7—0,9 коп. за 1 квт-час) и избыточная не будет конечно никакой надобности производить миллионные затраты на строительство специальных лесных электростанций. Не только гидроэлектростанции Днепра, Волги, Свири, Волхова, сибирских и кавказских рек, но и отдельные районные станции, работающие на торфе (в Нижкраве, в Ленинградской области, в Белоруссии, в Западной области), на горючем сланце (Средне-Волжский край, Ленинградская область), смогут электрифицировать лесную промышленность, дать дешевую энергию для лесозаготовок, дешевый ток для лесного деревообделочного промысла.

При большом районе действия этих центральных и районных электростанций преимущества пользования электроэнергией увеличатся еще тем, что можно будет углубиться в лес на расстояния, значительно большие, чем на 20 км, чего нельзя достигнуть при пользовании трактором.

Вопрос о механизации лесозаготовок назрел при разработке лесных массивов Севера, в лесах Ленинградской и Западной областей, в Карелии, в Белоруссии, в вятско-ветлужских лесах, в Средне-Волжском крае, на Урале, в Сибири, на Кавказе и в других лесных районах.

Механизация лесного дела должна пойти по пути использования отбросов древесины. Утилизация отбросов на месте даст двойную выгоду. Надо также смелее пойти по пути электрификации лесной промышленности и лесных промыслов.

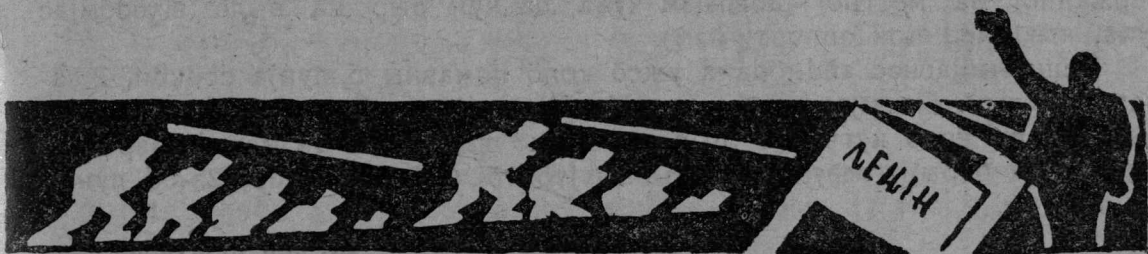
Количество труда, которое затрачивается в Союзе на производство лесных работ, громадно. Велика потребность энергии для работ по рубке леса, заготовке дров и пиловочно-о материала. Лесное дело является, таким образом, большим потребителем электроэнергии.

Необходимо, чтобы наша промышленность стала изготовлять машины для заготовки и обработки дерева, машины для валки леса, для очистки бревен от корья, для обрезки концов деревьев, для выработки стружки, для производства фанеры и пр., и пр. Все эти машины при широком применении электроэнергии в лесном деле потребуются в большом количестве.

Машина для валки леса спиливает дерево почти на самой поверхности земли, во всяком случае не выше 10 см от земли. Дерево в 60 см диаметром разрезается ею примерно в 2 минуты. Она легко переносится с места на место и не требует особой установки. Машина для выработки стружки может в 8-часовой рабочий день выработать почти 2 тонны упаковочных стружек. Один рабочий может обслуживать две такие машины. Механическая очистка бревен от корья и лубка может заменить работу многих рабочих. Все эти машины широко распространены в Америке, они начинают распространяться в Германии. Необходимо применить их в наших лесах.

**СТАВ ВЫН ПАРТИНӨ, КОМСОМОЛСКО, ПРОФСО-
ЛУЗНӨ ДА КӨЗГАЙСТВЕННӨ ОРГАНИ-
ЗАТСИЯАСЛЫГ—**

**СОЦИАЛИСТИЧЕСКӨ ОРДЫГӨМ ДА УДАРНИЧЕСТВО ПАККӨ-
ДӨМ ВЫЛӨ.**

Нуодам олөмө ВКП(б) ОК да ОКК өтүвја пленумлыгешешеннөјассө

Октябр 5-8 лунјасө мунис ВКП(б) ОК да ОКК-лөн өтүвја очереннөј пленум. Пленум вылын мунис сорнигырыс вопросјас куға:

1. Областувса парторганізатсіјалөн оніја моғјас.
2. Профсоюзјаслөн өніја моғјас.
3. Вөркылөдан ужлөн, вөрлеңөм кежлө лөгөдчан ужлөн иторјас да воңө кежлө моғјас.

Пленумлөн решеннөјасыс—парторганізатсіјалөн боевөј документјас „Выл Војвыв“ вөсна вермасөм куға. Колө зилны, мед тајө решеннөјасыс ез вөвны сөмын партіјаса шленјаслөн да кандидатјаслөн достојаннөөн, најөс колө вайөдны ужалыс јөз пыщкө (робочөјјас, батракјас, колхозникјас, гөль да шөркофдем крестана пыщкө).

Пленумлыгешешеннөјассө ужалыс јөз пыщкө пыртөм—парторганізатсіјалөн боевөј моғ.

Медым пөртны олөмө тајө моғсө колө пленумлыгешешеннөјассө проработатны быд улысса политграмотаа школаын, предметнөј кружокјасын, комсомольскөј политобразованнөа школајасын, колхозникјас, воңмөстчыс гөль да шөркофдема крестана сбраннөјас вылын, вөрлеңыс артелјасын. Пленумлыгешешеннөјассө проработатнөмөн пуктыны подув партпросвещеннө паскөдөм моғыс политическөј кампаннөлы. Тајө кампаннөсө колө нуөдны ВКП(б) ЦК-лыс сентябр 13 лунөа массөвөј партпросвещеннө паскөдөм јылыс („Правда“ газет сентябр 16 лун) да ВКП(б) ЦК культпроп постановленнөсө (јөзөдөма сентябр 30 лунөа „Правда“ газетын) олөмө пөртөм моғыс.

Пленумлыгешешеннөјассө проработывајтөмсө колө көртавны вөркыч лөдөмын прорывјас бырөдөмкөд, вөрлеңөм кежлө лөгөдчан ужкөд, всеобуа паскөдөмкөд, пемыдлун бырөдан ужкөд, школајасын политехнизатсіј нуөдөмкөд.

Зилны пленумлыгешешеннөјаснас төдмөдан ужнас обеспечитны октябр 15 лун кежлө ставөн вөрө пет мсө.

Колхозјас течан ужын вөсны перелөм, мед ескө 1931 во заводитчиг кежлө кыскыны колхозө 30% став крестана овмөс пыщкыс. Пленумлыгешешеннөјассө проработывајтөнас колө чорыда кучкыны ужын оппортунист нога самотекө летчөм вылө, оппортунистјас куға (везкыдыввса кежөм

куза, контрреволюціоннөй тротскізмөн „шугавывса“ ретсілів куза, велико-державнөй да местнөй шовінізм куза, да чунь пыр на вылө віждөмјас куза, кыжі мед лок оппортунізм).

Решеннөјаснас төдмөдана ужсө колө помавны 5 лунја срокөн, 2 за-наттө вылын. Пленумлыг решеннөјас прорабатывајтан ужсө рајкомјаслы, јачејкајаслы колө кутчизны пырыө-пыр-жсө тајсө піөмө да метод разработ-кајас воөм бөрын, результатјас јылыг јуөртөј ОК-өс октабр 25-өд луныг не воэжык.

ОК-лөн культпроп.

Методразработка I №

Горні: Областувса көзајствеино-культурнөј строітельство нуөдөмлөн өніја мојас.

1. Вөрлеқөм — парторгаңизатсіјалөн медгырыө решајущөј мог, клас-сөвөј тышлөн медза ыжыд фронт.

а. 6165 сурс кубометра задаңнө. Рајон вылө, өікт вылө задаңнө. Торја робочөј вылө, вөв вылө ужалан норма.

б. Вөрлеқөм механізірујтөм (тракторјас, јіа да балочнөј тујјас).

в. древоіна качество вөсна вермагөм.

г. Вөрлеқан ужсө постојаннөј кадр јылыг.

д. Вөрлеқөм кежлө лөгөдчан ужлөн ітогјас да робочөјјасөс ставөн вөрө петөм вылө котыртөм.

е. Вөрлеқан программа тыртөмлөн основнөј условіјөјас: кулакјаскөд да вескыдывв кежыөјаскөд нөтөі личөдлытөг тыш нуөдөмын, снабженнөј уж бура пунктөмын, соціалістическөј орджыөмө да ударничествоө бост-чөмын.

II. Колхоз течан уж да скөт візан проблема разрешітөм

а. Колхоз течан уж (коллективізатсіјалөн прөчент лыд, уж пунктөм, арға көзалөн да урожај ідралан кампаңнөлөн ітогјас).

б. „Шугавывса“ кусыңјаслөн коласјаскөд да вескыдыввса кежөмкөд, кыжі медыжыд опасносткөд өніја кадө (самотек, выль шленјасөс колхоз-јасө кыскытөм, кулакјас вылө чуньпыр віждөм) вермагөм.

в. Бостөм өдјасө олөмө пөртан тујјас (төдмалана уж, гөль крестана костын уж, добровольност, прімер петкөдлөм, гөль крестаналы колхозчык-јассаң отсалөм).

г. Скөт візан проблемалөн разрешітан тујјас (колхозјас, өтувјөн скөт візан төварішществојас, совхозјас лөгөдөм).

д. Көрымјас лөгөдөм.

III. Культурнөј строітельство

а. Всесбуч — боевөј мог.

б. Школаөс політехнізірујтөм — көзајственно-політическөј мог.

в. Пемыдлун бырөдөм да паскыда культпоход нуөдөм.

д. Культура уж вөрын.

IV. Реконструкција нуодан кадö профсојузјас

- а. ВЦСПС-лөн оппортунист нога руководство. Партиялы паныд сувлөмлөн попытка.
- б. Областувса профсојузјасын оппортунизмлөн петасјас, Комілеслөн местком, ССТС-лөн оботдел I.
- в. Профсојузнöј уж перестроитөм. Производстволанч чужөмбанөн. Профсојузјас ужлөн подув—социалистическöј орджыгөм да ударничество.

Велөдчыөјаслы лыдчанторјас

1. Колегов јортлөн доклад („За новый Север“ газет, 7,10, 19 №).
2. Колегов јорт доклад куза мөд пленумлөн резолютсия („Ворлецыг“ 60 №, 8-X).
3. Гентабр 3 лунса ЦК-лөн чукөстөм.
4. Тараканов јортлөн доклад („Ворлецыг“ 61 №).
5. Профсојузјас јылыг резолютсия сен-жө.

Руководјаслы та вылө содтөд

1. Школаын политехнизатсия јылыг Савин јортлөн статья „Коммунистическая революция“ журналын №. 31
2. Всеобуч јылыг ЦК-лөн постановлөньнө.

Методразработка 2 №

Горни: Кык фронт вылын когагөм, партия генеральнöј тујвич вөсна вермагөм.

1. Векыдывв кежөм — медыжыд опасност парторганизатсияын.
 - а. Векыдыввса оппортунизм—партия пыщкын кулакјаслөн агентура, кодi орөдө социализм течан уж (паныдалө ödjассө, сөкыдторјасыг повзө, кулак воґын бөрынтчө).
 - б. Удораса партсовруководство нуөдiс кулакјаслыг вогса политикасө, орөдiс Меґен куза сплав. Ташөмтор-жө вөли пальса јачејка секретаркөд.
 - в. Комілесса јурнуөдыөјаслөн да партјачејкаса бјуролөн бөжын кысгөм.
 - г. Бөрдыг да бөрынтчыг Закаров, сөкыдторјасыг повзөм, парторганизатсиягс демобилизујтөм.
 - д. Векыдыввса оппортунистјаскөд чорыда вермагөмкөд өтщөщ колө вермагөны i „левакјаскөд“.
 - е. Тајө кежөмјас вылө чуң-пыр виґөдөм паскалө, векыдыввса фелөјас колөны ердө петкөдтөг, векыдыввса кежыөјасгөс кучкөмкөд колө чорыда кучкыны чуңпыр виґөдыөјас вылө, кыґи медлык оппортунизм петас куза (Ленин).

II. Национальнöј вопросјасын кежөмјаскөд вермагөм

- а. Март төлызга пленумөґ Коми натсионал-шовинизмкөд вермагөм да ердө сiјөс петкөдөм Крајкомгаң отсалөмөн. Натсионал кежөм торјөдлiс областувса ужалыг јөзөс крајсаң пролетариат нога руководствоыг, ґебис

классовој торјаломсо област пыцкын, нуоdic областсо капитализм нога кыпöдчан туж куза.

б. Великодержавној шовинизмлон быдмөм да ськөд вермасөм, кызи медыжыд опасносткөд натциональној политиканын (комизатсија падмөдөм).

в. Форма бокзааныс натциональној, пыцгааныс пролетарској культура стрөителстволон öнија могјас.

III. Массовој партпрөвешченнө да партактивлөн теоріја велөдөм

а. Револутионној теоріјалөн значеннөыс вывти ыжыд. Сталин шулис: „сijö сетө практикајаслы вын, ориентировка, југыд туж, ужын уверенност да надеја мијан ужын вермөм вылө“.

б. Партпрөвешченнөлөн могјас:

1. Партия генаральној тужвиç вöсна вермасөм. Кадрјас лөсөдөм, 3. робочөјјасөс, батракјасөс гөл крөстванаөс, колхозчикјасөс партијаө ыскөм, 4. теоріјасө практикакөд көрталөм.

в. Партучебалөн формаыс (јединөј партшколајас, предметној кружокјас, рьтја совпартшколајас).

г. Партактивлөн теоретическөј учеба (гинсајса велөдөм).

Литература: I. Колегов јортлөн доклад („За новый Север“ газетын 19 №, 7-X).

2. Колегов јорт доклад куза резолютсија („Вөрлезыг“ 60 №, 8-X).

3. ОК бјуролөн резолютсија натциональној политика јылыг („Вөрлезыг“ газ. 46 №, 14-IX).

4. Сентабр 13 лунга ЦК-лөн постановленьнө („Правда“ 16-IX).

5. Сталин XVI партөјезд вылын полит отчетлөн натциональној политиканын кежөмјас јылыг јукөд.

6. Колегов јортлөн статта „Кык фронт вылын когаөм“ („Вөрлезыг“ 48 №, 28-IX).

7. I. Стеклинлөн статта „Кык фронт вылын когаөм“ јылыг („Вөрлезыг“ 54 №).

МЕДЫМ ОЛӨМӨ ПӨРТНЫ ВІТВОСА ПЛАН,
МЕДЫМ ПОМӨҢ СТРӨЛИТНЫ СОТСІАЛИЗМ, МЕДЫМ
ПОМӨҢ ЖУГӨДНЫ КЛАССӨВӨЈ ВРАГЈАСЛЫГ
ВЫНСӨ

КОЛО КЫЗИ ПОҢӨ ПАККЫДЖЫКА ТӨДМӨДНЫ
УЖАЛЫГ ЈӨЗӨС

ВКП (б) ОК да ОКН ÖТУВЈА ПЛЕНУМЫГ РЕШЕННӨӨ.

Кіно да радіо вөрлеқанінјасо

Өнөз моз-на вөрлеқанінјасын да вөркылөданінјасын некытчө туйтөма вөлі пунктөма жүгдөдчан уж. Кодјаслы татчөз вөлі мог,—Обоно да Обсојуз,—ез төждыгылыны, медем вөр дорын ужалыојас, шөйтчөгјас местаө, радіо кывзыштисны, лыбө кіно картїна вічөдісны. Сөмын өтнас СХЛР Сојузлөн областувса комітет мыјкө мында бөстчис тајө ужө.

Первојја кинопередвіжка СХЛР Сојузлөн вөлі відлөг вылө лөсөдөма 1928-өд воын. 1929-өд воын—мөдөс. Вөрлеқанінјасын кіно петкөдлөм ужалыојаслы јона лөгалі. Вөлі лыдөдөма—вөрлеқанінјасын кіно картїнајас петкөдлөм лөө медеа вына культурно-воспітательнөј уж вөрлеқыојас костын.

Коланвога вөрлеқан воө сојузлөн ужаліс 8 кинопередвіжка. Сувтөдлөма 318 кіно сеанс, петкөдлөма 26 кіно картїна. Став вічөдыгыс ылөс лыдпасјас сертї волөма 28.667 морт. Кіно передвіжкаыс ужаліс сөмын вөрлеқан да вөркылөдан інјасын.

Сің-жө-1 бөстчөма вөлі вөрлеқанінјасө радіојас лөсөдан ужө. Колан воө сојузса сөм вылө вөрлеқанінса краснөј уголокјасө вөлі лөсөдөма 37 радіо передвіжка. Радіо аппа-

ратјас, дорас ужалісны пөпутьтө міјан кіно механікјас.

Колө шуны: колан воө вөрлеқанінјасө абу вөлі тырмымөн лөсөдалөма краснөј уголокјас да сы понда некытөн вөлі петкөдлыны кіно сеансјас, некытчө вөлі сувтөдны радіо-громкоговорітельјас. Но міјан кіно механікјас сы понда вікдөсө ез јөрмывны—петкөдлісны кіно картїнајасө вөрлеқан баракјасын.

Радіо аппаратјасыг запаснөј частјас тырмытөм, медеа-нын батарејајас, радіо громкоговорітельјас вөлі пөрөны громко молчателө. Сещөм-жө вөлі өіктса лыддызан керкајасын да краснөј уголокјасын.

Сің-жө мукөд організатсіјајаскөд ез вөв лөсөдөма өтласа план вөрлеқыојасөс кіноөн да радіоөн обслуживајтөм мөгыс. Обоно да Обсојуз быдтор көсјыгласны вөчны, сөмын меде оөм вөлі налыө абу трөнітөма. Мукөд організатсіјајас јылыг-і качтыштнысө оз сулав. Налы, тыдалө, вөрлеқан ужыд вескод, оз думыштылыны некышөм ногөн отсыштны вөрлеқыојас костын жүгдөдчан уж сувтөдөмлы.

1930-31-өд во вылө вөрлеқан уж воөма. Партия 16-өд өјездлөн лозунгыс „јөз кост жүгдөдчан ужјасө сувтөдны сотсіалістическөј проізводство мөгјас сертї“ некөдөс-на абу

вөрзөддөмө. Культура уж нуодыоҕас, оз-кө нургорөн уэны, вугыртчөмөөг.

Вөрлөзән уж заводитчг кезлө местаҕас вылө мөдөддөмө 14 шогмана кинопередвижка, бад передвижка жүрө — өтү механикөс. Мөдөддөмө 46 радио громкоговоритель. Таво кезлө вөрлөзән инјасө мөдөддөм вылө лөгөддөмө 15 кинопередвижка да 60 радио громкоговоритель.

Кытчөҕасө	Кино	Радио
1. Сыктывкарса сојузө.	2	10
2. Шојнатыса.	2	5
3. Виҕинө.	2	5
4. Булөмдинө.	2	8
5. Абјачојө.	2	10
6. Јемдинө.	1	5
7. Удораө.	1	6
8. Ізвө.	1	5
9. Мылдинө.	1	3
10. Запасөн колө Областнөј Комитет бердө.	1	3
Ставыс.	15	60

Ковмас, сөмын, местаҕас вылын бад организатсияҕаслы гөлөмыг бөстчыны тајө культинвентарсө бура использутны. Кер дорын ужалыоҕас вөрпуыслыг шувгөмсө кылөм кынҕи медем кылісны щөц, мыј висталөны Мөскуа, Ленинград да мукөд гырыг карјас, меd виҕөдисны кино картинаҕас вылыг совет сојузыг коммунист партия везкөдлөм улын вылногса олөмјас, вылпөлөс гырыг стрөйтчөмјас да сиз вөзө.

Політпросветлы тајө кино передвижкаҕаслы ковмас некөр орјөдлөтөг сөтавны вылыг-выл кино картинаҕас, меd бад выл картина вөлі вөрлөзөҕасөс мыјө нибуд да велөдө, төданлунсө кыпөдө.

Радио да кино передвижкаҕас— ставсө вөрлөзән инјасө, мөднөг горнитөмјас меd ез вөвны.

РЕДКОЛЛЕГИЯ: Кутькин, Грязных, Оботуров.

Ответств. редактор И. КУТЬКИН.

Облит № 670

г. Сыктывкар.

Тираж 1100.

КУЛТААРМЕЕЧЈАС!

Велөдүйтөм да омөлүкө велөдчөм ізөс велө-
дысјаслы отсөг вылө комі кыв вылын петіс бро-
шура „Култармееч“.

Коді бура сөлөмөсө көсјө кутчыены немьд-
лун бырөдан ужө, сылы колө сузөдны тајө бро-
шуратө, доныс 10 ур. Пісмө пын дасура марка
ыстөм вылө, теныд мөдөдасны тајө брошурасө,
ыбө погө наложеннөј платөжөн корны.

Колхознынјас!

Колхозјас течејас!

Сузөдөј: „Кызі колхозын пукты-
ны уж“. — Гіжысјас А. В. Попов да
Костіна. Унжын прімерјасө боетө-
ма Комі областуса колхозјас ужыс
да өлөмыс.

доныс 15 ур.

Став сіктса да карывса воз-
мөстчыс јөз кын, став ужалыс
нын мед вөлі: „Став вын пряті-
леткалыс көјмөд вөса программа
ыртөм вылө.

доныс 15 ур.

Народнөј заседательјаслы сетө ыжыд отсөг.

Комі кыв вылын лөзөм брошура
„Народнөј заседательјаслы отсөг-
тор“.

доныс 15 ур.

Сіктса нарзасөдательјаслы да ін-
тересүјтчыс гражданы колө та-
јөс сузөдны. Таја брошураас гіжө-
ма—нущөм правајас сетөма нарза-
өдательјаслы, нущөм мыжјасыс
нущөм статъајас еерті вермөны
мыждыны да сіз жө—і оправдјтныс
судјас вылын.

Комі ыга лөзанінлөн магазын да сылөн філіалјас вузаөны
бысаама пөлөс ыгајасөн газетјасөн, картінајасөн, кантсельарскөј
прінаслөжностөн да с. в.

Ымыс јөзлы погө колана торјас корны наложеннөј пла-
тежөн.

МАГАЗІНЈАС:

СЫНТЫВКАРЫН, КУЛӨМДИНЫН ДА ЈЕМДИНЫН.

СУЗӨДӨЛ

1931-д ВО ВЫЛӨ
КОМІ ХУДОЖЕСТВОА ЛІТЕРАТУРА
журнал

ЛЫҘАҘЫ

„ОРДЫМ“

Леэоны ВКП (б) Обкомлөн Агитпроп да КАПП

„ОРДЫМ“-ЫН гижöны комі художествоа література быд комі гижыелы (щöщ комі-пермјак-јаслы). Гижö критика комі художествоа гижöдјас вылө, щöщ төдмөдө пролетариат нога роч літературадн.

„ОРДЫМ“ сетө чельдлы література.

„ОРДЫМ“ отсалө гижны бостчыелы бурмөдны ассыныс гижансамнысö.

„ОРДЫМ“ сетө бур отсөг лыддысан керкајаслы, клуб-јаслы нүдны јүгдөдчан уж, школајаслы, чельдлы література, быд УЖАЛЫҘ мортлы коннi, мiча лыдфантор.

1931-өд воын „ОРДЫМ“ петө быд
тöлыг кыкыг.

Гижан доныс

	Тöлыг кeжлө.	6 тöлыг кeжлө.	Во кeжлө.
Учреждөнгөјаслы да организатсияјаслы . . .	— 60 ур.	3 ш. да 60 ур.	7 ш. да 20 ур.
Гражданалы	— 30 ур.	1 „ „ 80 „	3 „ „ 60 „